Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 15 גראָשען

היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 248 | Łódź, Wtorek 27 października 1931 r. | נייַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאָג ט"ז מרחשון תרצ"ב | № 248

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 .אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל

דער „בריסקער“ פּראָצעס

ערשטער טאָג פון'ם גרויסען פּאָליטישען פּראָצעס פאַר'ן וואַרשאַווער קרייז-געריכט

וואַרשאַ, 26. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט האָט זיך אָנגעהויבען אין וואַרשע דער גרעסטער פּאָליטישער פּראָצעס צו וועלכען מען ווייזט אַרויס אַ געוואַלדיגען אינטערעס נישט נאָר אין לאַנד, נאָר אויך אין אויסלאַנד, דאָס בעווייזט וואָס די גרעסטע וועלט-צייטונגען האָבען דאָ אַהערגעשיקט זייערע פערטרעטער ביי צוזעהן די געריכטס-פערהאַנדלונגען, עס זענען רעפּרעזענטירט די צייטונגען: „בערלינער טאַגעבלאַט“, „טיימס“, „איזוועסטיאַ“, „ניו-יאָרקער טיימס“, „טשיקאַגאָ טריבון“, און „האַוואַס אַגענטור“.

פון די אינלענדישע צייטונגען זענען כמעט אַלע דאָ פערטרעטען, מאַנכע האָבען געשיקט צו עטליכע מיטאַרבייטער.

די געריכטס-געביידע אויף מיאָדאָוואַ גאַס איז פון באַלד אין דערפריה אָן שוין געווען בעלאַגערט פון מאַסען מענשען, וועלכע האָבען זיך געוואָלט אַריינקריגען אין געריכטס-זאַל, מען האָט אָבער נאָר אַריינגעלאָזען אויף איינטריטס-קאַרטען, וואָס האָבען קוים דערגרייכט 150.

דער אַריינגאַנג אין געריכט איז בעוואַכט דורך אַ שטאַרקער פּאָליציי-וואַך וועלכע קאָנטראָלירט ביי יעדען איינעם די איינטריטס-קאַרטען.

דער ערשטער קומט אָן אין געריכט דער יונגסטער פון די בעשולדיגטע, דעפּ. דיבואַ, באַלד נאָך איהם קומען אָן: טשאָלקאָש, קיערניק און וויטאָס. דער פריערדיגער פּרעמיער וויטאָס זעהט גוט אויס, ער טראָגט אַ פיינעם ברוינעם אַנצוג, הויכע שוואַרצע שטיוועל, אַ ווייס פּויערישע העמד אָהן אַ קראַוואַט...

די אָנגעקומענע בעשולדיגטע קוקען זיך אַרום אין זאַל, גריסען צו בעקאַנטע, שמייכלען און מען דערקענט אָן זיי בכלל נישט אַז זיי זאָלען זיך מיט עפּעס שטאַרק איבערנעהמען...

די זשורנאַליסטען וועלכע געפינען זיך אויפ'ן פּראָצעס — פאַרשטעהער פון יודישע, פּוילישע און אויסלענדישע צייטונגען — האָבען זיך בעוויזען אין געריכטס-זאַל שוין אַרום האַלב 9.

15 מינוט פאַר 10 זעצען זיך אויס די בעשולדיגטע אויף זייערע ערטער, —

אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק

אויף דער ערשטער באַנק זיצען: ליבערמאַן, פּראַגער, מאָסטעק, דיבואַ, טשאָלקאָש, אויף דער צווייטער באַנק.: קיערניק, וויטאָס, פּוטעק, באַגינסקי, סאַוויצקי.

עס הויבען זיך אויך אָן אויסזעצען אויף זייערע ערטער די פערטיידיגער: זאַגורסקי, בערענזאָן, נאָוואָדוואָרסקי, שפּערלינג, בעקעל, באַרטשיקאָווסקי, רודזשינסקי, שמיאַראָווסקי, האָניגוויל, לאַנדאַו, גאָלד, שורליי, אורבאַנאָוויטש, שומאַנסקי, גראַלינסקי, פּאָטאָק, אויאַזדאָווסקי, טשערניצקי.

עטליכע מינוט פאַר'ן אָנהויב פון פּראָצעס קומט אַריין דער פאַרשטעהער פון צווייטען אינטערנאַציאָנאַל, דע-בריקער.

דער דאָזיגער פיהרער פון די בעלגישע אַרבייטער איז אַן אַלטער גרייז-גראָהער מאַן. ער ציהט צו צו זיך אַלעמענס אויפמערקזאַמקייט.

פּינקטליך צעהן אַ זייגער קומט אַריין אין זאַל דער ריכטער-קאָמפּלעט. דער פּראָצעס האָט זיך, אַזוי אַרום אָנגעהויבען פּינקטליך.

באַלד אין אָנהויב ערקלערט דער פּאָרזיצער ריכטער הערמאַנאָווסקי, אַז אין געריכטס-זאַל וועט זיך געפינען אַ 4-טער ריכטער אויפ'ן פאַל, ווען איין ריכטער זאָל קראַנק-ווערען, אָדער ער זאָל, צוליב אַ געוויסער סיבה נישט קאָנען קומען.

דער פּאָרזיצער פון געריכט הויבט-אָן אויספרעגען די פּערסאָנאַליען פון די בעשולדיגטע, אויף דער פראַגע, וועלכע דער פּאָרזיצער שטעלט דעם דעפּ. ליבערמאַן וועגען זיין גלויבען ענטפערט ליבערמאַן:

„פון יודישען גלויבען“

(„ווידזנאַניאַ מאָיושעשאָוועגאָ“).

אַדוו. בערענסאָן נעהמט אַ וואָרט און פרעגט דעם פּאָרזיצער:

— צי איז אמת אַז אין געריכט-סעקרעטאַריאַט, געפינט זיך דער אַספּיראַנט לייזערמאַן וועלכער איז אַ פאַרשטעהער פון אינערן-מיניסטעריום, וואָס האָט זיך פערנומען מיט'ן אינטערנירען די בעשולדיגטע אין בריסק?

דעריויף ענטפערט דער פּאָרזיצער פון געריכט:

— ביים פּראָטאָקאָל געפינט זיך אַלס געהילף-סעקרעטאַר דער פּראָטאָקאָלאַנט לייזערמאַן, וועלכער אַרבייט אין דער פּאָליציי-הויפּט-קאָמענדע, לייזערמאַן איז צוגעצויגען געוואָרען צו דער דאָזיגער אַרבייט דערפאַר, ווייל עס איז נישטאָ קיין אַנדערער אויף זיין אָרט. נאָכ'ן איבערליינען דעם בעשולדיגונגס-אַקט וועט לייזערמאַן בעזייטיגט ווערען פון געריכט.

ביים אויסרופען די עדות ווייזט זיך אַרויס, אַז עס האָבען זיך

נישט צוגעשטעלט צום פּראָצעס אַנ'ערך 25 עדות

מצד דער בעשולדיגונג, דער פּראָקוראָר גראַבאָווסקי לעגט דעריבער פאָר אַז מען זאָל נישט קוקענדיג דעריויף פיהרען דעם פּראָצעס. דעריויף ווערט ערקלערט אַ קורצע הפסקה.

ערשטע רעדעס פון די פערטיידיגער

נאָך דער הפסקה נעהמט אַ וואָרט דער פערטיידיגער אַדוואָקאַט בערענסאָן, און זאָגט זיך אַרויס געגען פאָרשלאָג פון פּראָקוראָר, אַז די ערקלערונגען פון די עדות, וואָס זענען נישט געקומען צום פּראָצעס זאָלען דורכגעלייענט ווערען, די פערטיידיגער ווילען נישט מאַכען קיין שטערונגען אינ'ם פּראָצעס, אָבער אויב אַנ'עדות האָט זיך נישט צוגעשטעלט צום פּראָצעס, זאָל מען איהם נאָכאַמאָל אַרויסרופען.

אַדוואָקאַט בערענסאָן גיט דאַן איבער פאָלגענדען פאַקט: דער סטאַראָסטאַ יאַנאָווסקי אין גזשיכאָוו (גאַליציען) וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען אַלס עדות מצד דער בעשולדיגונג האָט נישט געוואָלט קומען צום פּראָצעס, ביז מען וועט איהם נישט פריהער בעצאָהלען פאַר די הוצאות, אַדוו. בערענסאָן לעגט דעריבער פאָר אַז מען זאָל אַרויסשיקען אויף הוצאות פאַר אַלע עדות, אַזוי אַז קיינער זאָל ביים פּראָצעס נישט פעהלען.

ס'נעהמט אַ וואָרט דער פערטיידיגער אַדוו. דאָמבראָווסקי:

אינ'ם בעשולדיגונגס-אַקט — זאָגט ער — זענען פאַראַן אַ סך בלויזען, אַזוי אַז די בעשולדיגטע ווייסען נישט, אויף וועמען עס בעציהט זיך די אָדער אַנ'אַנדערע בעשולדיגונג. ביי אַ סך בעשולדיגונגען איז נישט אָנגעגעבען די צייט, אָרט און די אומשטענדען, ביי וועלכע דאָס פערברעכען איז פאָרגעקומען. ער לעגט פאָר, אַז דער בעשולדיגונגס-אַקט זאָל נאָכאַמאָל צוריקגעשיקט ווערען דער פּראָקוראַטור צום דערגענצען און ביז דאַן זאָל דער פּראָצעס אָפּגעלעגט ווערען.

אַדוו. דאָמבראָווסקי טרעט אויך אַרויס געגען דעם, וואָס דער פּראָצעס ווערט בעטראַכט אין וואַרשאַ, דער "קאָנגרעס פון צענטראָ-לעוו", וואָס איז דער הויפּט-יסוד פון דער בעשולדיגונג איז פאָרגעקומען אין קראָקאָ, און דעריבער דאַרף דער פּראָצעס פאָרקומען אין קראָקאָ.

פּאָרזיצער ריכטער הערמאַנאָווסקי מאַכט אויפמערקזאַם, אַז שוין אין דער ווענדונג וואָס די פערטיידיגער האָבען אַריינגעטראָגען פאַר'ן פּראָצעס, האָבען זיי פאָרלאַנגט, אַז דער פּראָצעס זאָל פאָרקומען אין קראָקע, און די דאָזיגע ווענדונג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

פּראָקוראָר גראַבאָווסקי ענטפערט די פערטיידיגער.: דער פּראָצעס קומט-פאָר אין וואַרשאַ דערפאַר, ווייל דאָ האָט זיך געפונען דער הויפּט-שטאַב פון דער גאַנצער אַקציע, און דער ציל פון'ם פערברעכען האָט געדאַרפט אויסגעפיהרט ווערען אין וואַרשאַ. דאָס פערברעכען איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין הונדערט ערטער איבער גאַנץ פּוילען, אָבער דער צענטער פון דעם פערברעכען איז געווען וואַרשאַ.

אַדוו. שורליי: דאָס שאַפען רעוואָלוציאָנערע קאַדרעס הייסט נאָך נישט דאָסזעלבע וואָס מאַכען אַ רעוואָלוציע, און דעריבער איז די בעשולדיגונג וועגען אַ מלוכה-אַטענטאַט נישט געהעריג בעגרינדעט.

דער פּראָצעס דאַרף אַריבערגעטראָגען ווערען קיין קראָקאַ, פאַר אַ געריכט פון געשוואָרענע, אין אַזאַ מינוט, וואָס פּוילען לעבט איצט איבער צום ערשטען מאָל און צום לעצטען מאָל, דאַרף דער פּראָצעס בעטראַכט ווערען פון פאָלקס-ריכטער, דאָס הייסט פון געשוואָרענע.

עס נעהמט נאָכאַמאָל אַ וואָרט אַדוו. דאָמבראָווסקי, וועלכער זאָגט:

די פערטיידיגער ווילען נישט אויסמיידען דעם פּראָצעס, אָבער מיר האָבען דאָס רעכט צו פערלאַנגען אַ געריכט פון געשוואָרענע אַ טריבונאַל פון געשוואָרענע ריכטער — דאָס איז די איינציגע טריבונע פאַר די בעשולדיגטע און פאַר זייערע איבערלעבונגען.

דאָס געריכט האָט אָפּגעוואָרפען אַלע פאָרשלאָגען פון דער פערטיידיגונג

דער פּאָרזיצער לייענט דאַן אַ שריפטליכע מעלדונג וואָס איז אָנגעקומען אין געריכט: איינער פון די עדות פון דער בעשולדיגונג דער קאָמיסאַר שאַפּראַנסק יאיז קראַנק געוואָרען און ער האָט צוגעשיקט אַ בעשטעטיגונג פון אַ דאָקטאָר, אַז ער דאַרף האָבען רוה דריי חדשים.

אַדוואָקאַט נאָוואָדוואָרסקי: „נישט איינער פון די, וואָס געפינען זיך דאָ, וואָלט געדאַרפט האָבען דריי חדשים רוה“.

פּראָקוראָר גראַבאָווסקי לעגט פאָר, אַז מען זאָל די ערקלערונגען פון דעם עדות לייענען פון די אַקטען.

די פערטיידיגונג איז געגען דעם.

דער פּאָרזיצער ערקלערט אַ צווייטע הפסקה.

אַ שטיקעל סענסאַציע האָט נאָך דער הפסקה אַרויסגערופען אין זאַל, אַז דער געריכטס-פּראָטאָקאָליאַנט לייזערמאַן איז שוין נישטאָ. אַזוי-אַרום האָט דאָס געריכט גענומען אין אַכט די פאָדערונג פון דער פערטיידיגונג צו דערווייטערען לייזערמאַנען.

אַדוו. לאַנדוי פאָדערט אַרויסצונעהמען פון בעשולדיגונגס-אַקט יענער ערטער, וואָס שטעהען אין סתירה צום שטראָף-קאָדעקס, דאָס זענען די אַקטען און די מאָטיווען פון די געריכטס-אורטיילען וועגען דעם מאָרד אויף דער קראַנקען-קאַסע אין טשענסטאָכאָוו, וועגען אַטענטאַט אויף פּילסודסקין, און וועגען די בלוטיגע געשעהענישען אין די אויאַזדאָווער אַלעיען.

פּראָקוראָר ראַוזע זאָגט זיך אַרויס געגען דעם דער בעשולדיגונגס-אַקט איז אַ גאַנצקייט און מען קאָן פון איהם גאָרנישט אַרויסנעהמען.

אַדוו. בערענסאָן: די דאָזיגע אַלע דאָקומענטען קאָנען נישט אַריינגענומען ווערען אין בעשולדיגונגס-אַקט, צווישען אַנדערען ווערט געזאָגט, אין בעשולדיגונגס-אַקט, אַז דער דאָזיגער מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען פון פּאַרטיי-מענשען, בעת די דאָזיגע מענשען זענען בעפרייט געוואָרען פון געריכט.

פּראָקוראָר ראַוזע: דאָס איז אָבער פאָרט אַ דאָקומענט.

אַדוו. בערענסאָן: דער דאָזיגער דאָקומענט איז שוין אַ בר-מנין. די פליכט פון פּראָקוראָר איז געווען אַרויסצוואַרפען פון בעשולדיגונגס-אַקט אַלץ, וואָס איז שוין נישט אַקטועל.

פּראָקוראָר גראַבאָווסקי: איינער פון די פערטיידיגער האָט זיך נאָך פאַר'ן פּראָצעס געווענדעט צום געריכט, אַז מען זאָל צולעגען צו די אַקטען די דאָקומענטען וועגען אָנפאַל אויף פּושיצקין (דאָס איז געווען אַנ'עדות פון דער בעשולדיגונג אינ'ם פּראָצעס וועגען אַטענטאַט אויף מאַרשאַל פּילסודסקי,) דאָס געריכט האָט די דאָזיגע פאָדערונג אָפּגעוואָרפען. אָבער דער פאַקט פון טשענסטאָכאָווער מאָרד קאָן נישט אָפּגעמעקט ווערען.

אַדוו. בערענסאָן: איך האָב זיך געווענדעט צום פּראָקוראָר וועגען אַריינצונעהמען אין די אַקטען די מעשה פּושיצקי, ווייל די פּראָקוראַטור וויל בעטראַכטען בלויז אַ טייל פון פּראָצעס, וואָס איז בעקוועם פאַר דער בעשולדיגונג, מיר דאַגעגען ווילען האָבען פאַר זיך אַ גאַנצקייט, אויב די בעשולדיגונג וויל קוקען אויפ'ן פּראָצעס דורך אַ „לופּטשיק“, דאַן ווילע זמיר, די פערטיידיגער קוקען אויף אַלץ דורך אַ גאַנץ פענסטער. מיר פערלאַנגען דעריבער אַז אויך די אַקטען וועגען פּושיצקין זאָלען דאָ ליגען פאַר אונז, כדי אויפצוקלערען די בעשולדיגונג געגען מענשען, וואָס זענען לויט מיין מיינונג, די בעסטע אין דער געזעלשאַפט (אַדוו. בערענסאָן מיינט דערמיט די בעשולדיגטע).

נאָך אַ קורצער הפסקה האָט דאָס געריכט אָפּגעוואָרפען די פאָרשלאָגען פון דער פערטיידיגונג.

(דעם בעשולדיגונגס-אַקט זעהט 3 זייט)

דער בעזוך פון איטאַליען. אויסערן-מיניסטער גראַנדי אין בערלין

גראַנדי (דער צווייטער רעכטס), ברינינג (דריטער)

בעקעמפן דעם ווירטשאפטל. וועלט-קריזיס

קאן מען נאר דורך א צוזאמענארבייט פון די פעראינטערעסירטע פעלקער

פאליטישע שמועסן צווישן גראנדי'ן און דעם דייטשען קאנצלער

בערלין, 26 (ספ. טעל.) וואלף-ביוראָ פערפענטליכט א קאמוניקאט, אז דער איטאליעני-שער אויסערן-מיניסטער גראנדי פיהרט מיט'ן דייטשען קאנצלער פאליטישע געשפרעכען און אויך איבער ווירטשאפטליכע פראבלעמען פון אינטערנא-ציאנאלען כאראקטער.

ביי ביידע צדדים האט זיך ארויסגעשטעלט די איבערצייגונג, אז עס וועט נישט מעגליך זיין צו בעקעמפען דעם איצטיגען וועלט-קריזיס אהן א פלאנמעסיגע צוזאמענארבייט פון די פעראינטערע-סירטע פעלקער.

היינט—וואהלען אין ענגלאנד

לאנדאן, 26 (ספ.) צו די היינטיגע פאר-לאמענט-וואהלען אין ענגלאנד האבען די ריכטונ-גען זיך זעהר שטארק צוגעגרייט. מען דערווארט א העפטיגען קאמף. די אויסזיכטען זענען אבער גינסטיג פאר די קאנסערוואטארען.

—=:(o:)=—

17 מערדער — 32 מארדען

סענסאציאנעלער פראצעס אין לאמזשע

לאמזשע, 26 (טעלעפאניש). דא האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס געגען 17 פערזאן, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין 32 מארדען.

עס זענען ארויסגערופען געווארען 145 עדות, דער פראצעס וועט דויערן 7 טעג. די מערדער דראהט טויט-שטראף.

גראנדי ווערגען דייטשלאנד

זיין ערקלערונג פאר דייטשע פרעסע-פארשטעהער

בערלין, 26 (ספ. טעל.) מיניסטער גראנדי האט איפנעגומען די דייטשע פרעסע פארשטע-הער פאר וועלכע ער האט געזאגט, אז די איטא ליענישע רעגירונג איז אין דער מיינונג, אז עס ליגט אין אינטערעס פון דער וועלט די אויפבויאונג פון דייטשלאנד.

דער פעלץ-ווארען-לאגער

L. Grünspan

66 פיעטריקאווער 66 — טעלעפאן 21-190

פאר דאמען און הערען

פעלצן

צו קאנקורענץ-פרייזען.

אכטונג: אין דער אייגענער ווערקשטעל ווערען אויסגעפיהרט פעלץ- און שטאף-מאנטלען פון אייגענער און אנפערטרויטען שטאף לויט די לעצטע נייעסטע מאדעלען ווי אויך פערשידענע רעפעראטורען

אויפפאדערונג

צו דעם ראט און פערוואלטונגס-מיטגלידער פון דער אלטשטעטישער פאלקס-באנק!

מארגען, מיטוואך, דעם 28-טען אקטאבער ד. י. 8 א זייגער אין אוונט קומט פאר אין לאקאל פון „נותן לחם", סאלנא 14

א פערזאמלונג

פונ'ם ראט און פערוואלטונגס-מיטגלידער,

צו וועלכער די ה"ה שמואל פטאשניק פלאץ-קאשטשעלני 4, דוד קשאנזשע בושזשיגער 29, פרעזעס פון ראט זגערזשער 11, וויצע-פרעזעסען ה' מרדכי פריינד ציגעל-גאס 22, ה' אדאלף סענדער נארוטאוויטשא 2, ה' יצחק פראש-קער וואלבארסקא 31, חיים ווארשאווסקי אלעקסאנדריסקא 11, ווערען אויפ-געפאדערט פינקטליך צו ערשיינען. אין נעגענפאל וועלען זיי טראגען די אחריות פאר די ווייטערדיגע קאנסעקווענצען.

די צייטווייליגע קאמיסיע.

בעקאנטמאכונג.

די פערוואלטונג פון גרויס-פיש-סוחרים-פעראיין

אין לאדז, פאמארסקא 18

האט דעם כבוד בעקאנט צו מאכען איהרע מיטגלידער, אז לויט איינזעהן, פון דער פערוואלטונג זענען די מיטגלידער

בעשטייערט געווארען מיט א געוויסע סומע

לטובת די ארבייטסלאזע

דעריבער בעטען מיר די בעשטייערטע סומע איבערצוגעבען אונזערע בעפול-מעכטיגטע יעדען חודש.

די פערוואלטונג

פון פיש-סוחרים-פעראיין, פאמארסקא 18

יואל לובאכינסקי	ישרולקא קרויזע	וואלף לובאכינסקי
פרעזעס	וו.-פרעזעס	סעקרעטאר

צו אלע מאנגעל-בעזיצער אין לאדז

מיר אונטערגעשריבענע מאנגעל-בעזיצער דערקלערען, אז מיט'ן היינטיגען טאג זענען מיר

אריינגעטרעטען אלס מיטגלידער

אין האנדווערקער-פעראיין, וואולטשאנסקא 19

און רופען אלע מאנגעל-בעזיצער צו פערשרייבען זיך אלס מיטגלידער. גלייכצייטיג קומט פאר זונטאג, ד. 1. נאוועמבער 1931, 3 נאכמ

א פערזאמלונג פון אלע מאנגעל-בעזיצער אין לאדז.

אונטערשריפטען: טייטעל, רוזשיצקי, צוקער, זאערמאן, סאד, גרינ-פויגעל, ביגעלאייזען, קוטנער, מיכעלזאן, גרושקע. נירענבערג, גאלדענבערג, פאטעשמאן, דזיא. לאוסקי, הערשקאוויטש. לעווין און רובינשטיין.

לאדז, ד. 25. אקט. 1931.

שבועה דאורייתא

מארגען, מיטוואך ד. 28 אקטאבער ד. י. 10 א זייגער פריה וועט אין דער אלטשטעטישער שוהל, וואלבארסקא גאס, שווערען

מאטל פערעלמאן

(קאנסטאנטינער 68) וועגען א סכסוך פון איינינע הונדערט זלאטעס.

7217 טערקעלטויב, זאוואדזקא 5.

א וואוינונג

פון 2 צימער און קוך איבערצוגעבען אין צענטרום שטאט. צו ערפאהרען ביי קרוקאווסקי פאלודניאווא 23, טעל. 139-32. 7211

לאדזער יוד. פליישער-פעראיין

פיעטריקאווער 24

רופט אלע פליישער, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער אויף א וויכטיגער

פאך-בעראטונג

וואס קומט פאר היינט, דינסטאג, דעם 27-טן אקטאבער ד. י., פינקטליך 8 א זייגער אין אוונט אין פעראיינס-לאקאל, פיעטריקאווער 24.

די פערוואלטונג

קליינהענדלער

היינט, דינסטאג, ד. 27 ד. ח. פינקטליך 7 א זייגער אוונט קומט פאר אין אייגענעם לאקאל

אנ'אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג

אויף וועלכע ראטמאן כארי וועט בעריהרען די פראגען:

1) הילף פאר פעראַרעמטע קליינהענדלער,

2) בעשטייערן זיך לטובת די ארבייטסלאזע.

צענטראלער קליינהענדלער-פאריין פאמארסקא 15. 7196

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייט

צוריקגעקעהרט

טראגוטא 12, טעל. 175-10.

נעהמט אן פון 11-1 און פון 7-8 אוו. 1764

8-ונג, פריזיער-מייסטער!

היינט, דינסטאג דעם 27-טען פאזשדזשערניק, 9 א זייגער אוונד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל אויף פיעטריקאווער 85

אנ'אויסעראָרדענטליכע פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) די פויאטאקאלען און שטראף-עפידעמיע מצד די פריזיער-ארבייטער, 2) שטייער-פראגע ביי דער געשאפענער פערצווייפעלטער לאגע אין פריזיער-פאך, 3) פרייע פארשלאגען און אנגענומען רעזאלוציעס.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאג-ארדנונג. ווערען אלע יודישע פריזיער-געשעפטס אינהאבער, מיטגלידער און נישט מיטגלידער, געבעטען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג פון פריזיער-צעך

אין לאדז, פיעטריקאווער 85

זיכערע הילה און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאי און עס פאלט אראָן אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדריהען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכנעט גוט דורך ווייסע פראפעסאר'ען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכורעהונג: בעזעטיגעו ווכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס ליהסינגען מיט הייל-קארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטס-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. מיגעסליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. שטעהענגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומני-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן טערוויכרעט פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואול-טשאנסקא 10 פאר לאקאליזירען מיר דעם ברוך, אויף וואס כ'האב געליטען א סך יאהרען.

באנדע עליאש, פיעטריקאווער 50.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט מיין געעהר-טער קונדשאפט, אז דער 25 ד. ח. קומט פאר די ערעפנונג פון מיין

רעסטאראן

מיט נאכטלעגער

צו ביליגע פרייזען. .·. בעסטע בעהאנדלונג.

מיט אכטונג „HIGIENA"

נארוטאוויטשא 3, טעל. 121-70

פראנט, 1 שטאק, (פריהער דושעלנא)

ס'ווערען אנגענומען חתונות אויף פארציעס.

הויזען

פון בעסערע סארטען אין גרעסערע און קלענערע קוואנטומס ווערט אנגענומען צו מאכען אין דער בעוואוסטער לאנגיעהריגע פראצאווניע

49 ח. שארפער 49

פילסודסקיעגא (ווסכארניע)

פינקטליכע און רעעלע אויספערטיגונג.

אויפפאדערונג!

די אלע, וואס האבען ווקלארען (נישט-מיטגלידער) אין דער

אלטשטעטישער באנק

(קאשטשעלני 4) ווערען געבעטען צו קימען פון 10 ביז 1 פארמיטאג צו משה זיידאה, זגערזשער 10 וועגען די אונטערגענומענע אקציע. 7208

דער שווערגעטראפענער פאמיליע

קופערמינץ צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון אונזער ליבען

צבי (הערש) קופערמינץ

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביי-לייד. דאס אנדענקען פון אונזער יונג-סטען מיטגליד וועט ביי אונז שטענדיג בלייבען. קרייז-קאמענדע און מיטגלי-דער פון לעגיאן א.נ. פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש אין לאדז.

דער בעשולדיגונגס-אַקט

געגען די אַנגעקלאַגטע דעפּוטאַטען

מען איז דאַן צוגעטרעטען צו לייענען דעם בעשולדיגונגס־אַקט. וועלכער האַלט 120 זייטען. ר'הויבט זיך אָן מיט' ןאַנאַליז פון דער ענטשטעהונג און טעטיגקייט פון „צענטראָלעוו".

אַ קורצע צייט נאָך דער מאַי־איבערקעהרעניש — זאָגט זיך אין בעשולדיגונגס־אַקט — האָבען די אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען אָנגעהויבען זיך צוגריי־טען צום קאַמף מיט'ן מאַרשאַל פּילסודסקי'ס רע־גירונג. דאָס האָט זיך קודם כל געלאָזט מערקען אויפן שטח פון פּוילישען פּאַרלאַמענט, תחילת איז יעדע ר ריכטונג אַרויסגעטרעטען זעלבסטשטענדיג, ש פּעטער אָבער, אַז מען האָט זיך אַרומגעזעהען אַז ד יפּאָזי־ציע פון דער רעגירונג איז אַ גענוג שטאַרקע, איז ענטשטאַנען דער געדאַנק וועגען אַ פערשטענ־דיגונג צווישען די אָפּאָזיציאָנעלע פּאַרטייען פּ.פּ.ס. „וויזוואָלעניע", „פּיאַסט", כ.ד. און נ.פּ.ר. דאָס איז געווען אין יאָהר 1929.

אַזוי־אַרום איז ענטשטאַנען דער „צענטראָלעוו" וועלכער האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל מיט גע־וואַלד צו בעזייטיגען דעם מאַרשאַל פּילסודסקיס רעגירונג.

דער צענטער וועלכער האָט פערבונדען אַלע אָפּאָזיציאָנעלע פּאַרטייען איז געווען די גרויסע שנאה צו ד ימאַי־ רעגירונגען. צום שטאַב פון „צענטראָלעוו "האָבען געהערט: די דעפּוטאַטען הערמאַן ליבערמאַן, נאָרבערט באַרליצקי, וולאַדיס לאַוו קיערניק און יוזעף פּוטעק. די בעשלוסען זיי־ערע זענען געוואָרען אָנגענומען איינשטימיג.

דער ערשטער עטאַפּ פון דער טעטיגקייט פון „צענטראָלעוו "איז בעשטאַנען אין אויפקלערען די מאַסען, עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען מאַכען אונפּאָפּולער דעם מאַרשאַל פּילסודסקי און זיינע רע־גירונגען ,וועגען אַראָפּרייסען דעם אָנזעהען פון'ם ערשטען שעף פון דער פּוילישער מלוכה.

אין קאַמף מיט דער רעגירונג האָט מען זיך נישט אָפּגעהאַלטען פון פערשפּרייטען בעוואוסטזיניג פאַלשע קלאַנגען מיט וועלכע מען איז אויסען גע־ווען צו דיסקרעדיטירען די רעגירענדע אָרגאַנען מען איז דערגאַנגען אַזוי ווייט אַז מען האָט גענומען רופען צו אַנ'אַקטיווען קאַמף מיט געוועהר אין דער האַנד.

מיט דער דאָזיגער אונטערערדישער, אַנטי־מלוכהשער אַרבייט, האָט מען געשטרעבט צו בע־שאַפען אַ רעוואָלוציאָנערע שטימונג צווישען די מאַ־סען, געוואָלט צוגרייטען

א גינסטיגען באָדען פאַר א ־ עוואָלוציע

דער ערשטער פאַקטאָר ביים בעאיינפלוסען די מאַסען איז געווען די אָפּאָזיציאָנעלע פּאַרטיי־פּרע־סע, וועלכע האָט זיך פאַר גאַרנישט אָפּגעשטעלט כדי צו פערמיאוסען דעם מאַרשאַל פּילסודסקי און זיינע רעגירונגען אין די אויגען פון דער געזעל־שאַפט. מען האָט זיך בענוצט מיט פּאַשקווילען, בעגייסטענדיג אַלע מיט בלאָטע, ווי מען וואָלט גע־לעבט מיט דער האָפנונג אַז אַ טייל כאָטש פון אָט דער בלאָטע וועט בלייבען קלעבען, די אָפּאָזיציאָנע־לע פּרעסע האָט גערופען צום קלאַסען־קאַמף צו „מאַכען אַ סוף "מיט דער „דיקטאַטור", די דאָזיגע קאַמפס־שטימונג האָט זיך ביי דער אָפּאָזיציאָנעלער פּרעסע געהאַלטען ביז'ן קראָקאָווער קאָנגרעס, ביז מען האָט

די בעשולדיגטע איינגעזעצט אין דער בריסקער תפיסה

היות ווי מען האָט נישט געקענט אויסקומען „ביים צוגרייטען די מאַסען" בלויז מיט דער אָפּאָ־זיציאָנעלער פּרעסע, איז מען אויך צוגעטרעטען צום אַרויסגעבען אומלעגאַלע קאָמוניקאַטען מיט אַ רע־וואָלוציאָנערען אינהאַלט.

דער בעשולדיגונגס־אַקט ציטירט דאַן אַ גאַנ צע רייה ציטאַטען פון די אומלעגאַלע פלוג־בלעט־לעך און ביולעטינען, ווי אַ שטייגער:

...פּילסודסקי אַליין האָט געוואָרענט, אַז אין ...ים וועט זיך גיסען בלוט"... מיר גערענקען גוט די אַוואַנטורע ווען אָפיצירען זענען אַריין אין סיים כדי מקיים פסק צו־זיין די דעפּוטאַטען, צו שיסען און האַקען".

„דער קרימינאַל שטעהט ווי אַ געשפּענסט, פאַר די אויגען פון פּילסודסקי־לאַגער: מיטבּרוּיכען פערטאַכליעווען געלדער דורך פּילסודסקין און זיין קליקע, קאָרופּציע און הפקרות זענען שוין אָפיציעל בעשטעטיגט געוואָרען.

„לעצטענס זענען אַ גאַנצע רייה אָרדערען „פּאָ לאָניאַ רעסטיטוטאַ" פערטיילט געוואָרען צו אַ גאַנ־צע רייהע פערשוינען: עס האָט איהם בעקומען דער רעדאַקטאָר פון „טשערוואָניאַק", וועלכער לעבט פון קאָרופּציע און שאַנטאַזש, ערענבערג, וועלכער לאָזט זיך קויפען פונקט ווי אַ גאַסען־פרוי, דער וואָיעוואָדע יאַראָשעוויטש, וועלכער איז בעקאַנט פון פערוויסען ירציחות און אָנפאַלען, דער קאָמענ דאַנט פון דער פּאָליציי — מאַלשעווסקי, דער שיכור און ברוטאַלער זשאָלדאַק, פּולקאָווניק בעק, וועלכער בעקומט אַ חוץ זיין פּענסיע גראָבע טויזענדער, פּרע־מיער שוויטאַלסקי וועלכער האָט גענומען 23,000 זל. אויף אַ רייזע קיין ביאַריץ".

„...פּילסודסקיס קרענק מאַכט פאַרטשרים. פון בערלין קיין וואַרשאַ האָט מען אויף שטענדיג אַר־ראָפּגעבראַכט אַ פּראָפעסאָר — דר. ראַוס, וועלכער איז אַ ספּעציאַליסט פון מאַכען פּאַטאָגראַפישע אויפ־נאַהמעס פון מוח. דער פּראָפעסאָר וועט געוויס בע־ריכטערן זיין וויסען, ווען ער וועט שטודירען פּיל־סודסקיס מוח."

...זיין סטופּייקע סקלאַדקאָווסקי לעבט מיט שפּיצלעס און האָט זיך אָנגעשטעקט מיט זייער מאָ־ראַלישקייט".

אַלע אויפרופען ענדיגען זיך מיט די ווערטער:

„נידער מיט דער דיקטאַטור"

2 פערשפּרייט זענען די אויפרופען געוואָרען דורך די פּ.פּ.ס. (צ.ק.וו.)

דער קאָמיסאַר באַנקאָ האָט געהאַט פערטרויליכע ידיעות אַז די דאָזיגע ביולעטינען זענען גע־דרוקט געוואָרען אין „ראָבאָטניק" דאָס איז אויך בעשטעטיגט געוואָרען דורכ'ן עקספּערט.

מיט דער פּרעסע־אַרבייט ביי די פּ.פּ.ס. האָט אָנגעפיהרט דער פּאַרויצער פון „טור". וועלכער האָט רעדאַגירט דעם „ראָבאָטניק "און די רעוואָ־לוציאָנערע „פּאָבודקא", דאָס איז געווען דער דע־פּוטאַט סטאַניסלאַוו דיבוּאַ.

אין די דאָזיגע ביידע צייטונגען האָט מען גע־רופען צו האַס און קלאַסען־קאַמף, צו מאָבּיליזאַציע פון אַרבייטער־קלאַס, צום קאַמף געגען דער דיק־טאַטור.

דער בעשולדיגונגס־אַקט ציטירט דאָ אַ פּאָר אויסצוגען פון דער „פּאָבודקאַ":

„די צייט פון נישט דערזאָגען איז פערביי, שווייגען און אָפּהענדיגקייט איז פּחדנות. מען דאַרף מיט קאַמף אַרויסרייסען די רעכט פון די רויבע־רישע הענד. די רעגירונגען פון פּילסודסקיס קליקע שטעהען שוין אַלעמען אין האַלז, צייט אַ קלאַפּ־צו־טון, כדי אַ סוף צו מאַכען".

דער בעשולדיגונגס־אַקט רעדט דאַן אַרום די טעטיגקייט פון „ראָבאָטניק", דער בעשולדיגונגס־אַקט ברענגט העכער דרייסיג ציטאַטען פון „ראָבאָט ניק", למשל:

„אַז מען הערט אויף אין אַ מלוכה אָפּצו־היטען דאָס געזעץ, איז דאַן דאָס פאָלק פריי פון גע האָרכזאַמקייט".

דעם פּרעמיער שוויטאַלסקי ווערט אין איין אַרט אָנגערופען מיט'ן נאָמען: „פּיקאַלאָ פּאָביעדאָ־נאָסצעוו"; „די גראָהע עמינענץ פון פּולקאָווניק סלאַוועק"; „די סאַנאַציע – רעגירונגען זעיען פּער אַנטוואָרטליך פאַר'ן הונגער און נויט, פאַר'ן ברע־כען דאָס געזעץ און פאַר דער טיפער דעמאָראַלי־זאַציע אין געזעלשאַפטליכען לעבען".

אָט איז אַ ציטאַטע פון אַ ליד:

„פאַר'ן בלוט פון פאָלק, פאַר אונזער מאַטערניש גיסמיר אונז שקלאַפעריי, אתפּיע תפיסה־טירען".

דער בעשולדיגונגס־אַקט ציטירט דאָ אַ רייה ציטאַטען פון די רעדעס פון די דעפּ. באַרליצקי און פּוטעק. אין אַ רעדע, וועלכע דעפּ. פּוטעק האָט געהאַלטען אין קראָקע, האָט ער זיך אַזוי אויסגע־דרוקט:

...די אַזויגערופענע מאַי־רעוואָלוציע איז גע־ווען איין גרויסער אָרגאַניזירטער שווינדעל, מען דאַרף מאַכען אַ סוף מיט'ן פערקויפען די מלוכה צום דינסט פון אַ קליקע, וועלכע בעטראַכט פּוילען פאַר איהרס אַ קאָריטע ,דער מאַרשאַל פּילסודסקי האָט אָנגערופען אונזער פאָלק: אַ פאָלק פון אידיאָטען. מאַכענדיג אַ סוף מיט זיינע רעגירונגען וועלען מיר בעווייזען ווער מיר זענען".

דער בעשולדיגונגס־אַקט כאַראַקטעריזירט דאַן די טעטיגקייט פון דער פּרעסע פון „פּיאַסט", „וויזוואָלעניע "און פון דער פּויערים־פּאַרטיי. עס קומען דאַן אַ רייה ציטאַטען פון רעדעס, וועלכע עס האָבען געהאַלטען די דעפּוטאַטען וויטאָס, סאַוויצקי, פּוטעק און באַגינסקי.

„עס איז אַ תל געוואָרען פון דער גערעכטיג־קייט, פּוילענס געוויסען איז פערסמט".

„אָ, הייליג לאַנד אונזערס, מיר וועלען דיך נישט אַוועקגעבען צום שונא, צי דער שונא וועט זיין דער באָלשעוויק, דער דייטש, צי — די פון שגעון־בעהערשטע סאַנאַציע".

„מיר מוזען קעמפען מיט דער אומגערעכטיג־קייט, געוואַלד, אַנאַרכיע, און דעמאָראַליזאַציע אין וועלכער די מלוכה קען דערטרינקען ווערען און די פּויערים — אומקומען". (רעדע פון דעפּ. וויטאָס).

„דער מאַרשאַל פּילסודסקי איז אַ פערדעטער און פּוילען האָט ער פערקויפט צו די שונאים, דאָס געזעץ איז דורך איהם כסדר געבראָכען, און דער ווילקיר פון דער אַדמיניסטראַציע נעהמט אָן אַ מוראַדיגען כאַראַקטער. "(באַגינסקי).

צוגלייך מיט דער אַקציע פון דער לעגאַלער און אומלעגאַלער פּרעסע פון „צענטראָלעוו" האָט זיך אָנגעהויבען אַ צוגרייטונגס־אַרבייט מיט געוואַלט אומצווואַרפען די רעגירונג, דורך אַרויסרופען רע־וואָלוציאָנערע שטימונגען ביי די מאַסען אויף אַ רייה עפענטליכע פערזאַמלונגען. לויט'ן בעשולדי־גונגס־אַקט זענען פאָרגעקומען 2554 עפענטליכע פערזאַמלונגען ,נישט רעכנענדיג שוין די אומלעגאַ־לע פערזאַמלונגען ,עס איז גאָר אונמעגליך אויס־צורעכענען אַלע רעדעס, אַ פאַקט איז, אַז מען האָט דורך די רעדעס פערשפּרייט פאַלשע ידיעות וועגען ברעכען די קאָנסטיטוציע און וועגען מיס־ברויכען פון דער מאַכט, זלזולים אויפ'ן מלוכה־פּרע זידענט און אויף דער רעגירונג און העצעס געגען זיי מיט דער הילף פון כוח און געוואַלד.

דער בעשולדיגונגס־אַקט ציטירט דאַן ווייטער אַ רייה רעדעס פון די דעפּוטאַטען ליבערמאַן, באַר־ליצקי, דיבואַ, פּראַגער, מאַסטעק, טשאַלקאָש.

„אין פּוילען הערשט אַ גייסטיגע באַסטיליע פון פיזישער איבער־מאַכט. וועלכע שטיצט זיך אויפ'ן כוח פון באַגנעטען. זייט גרייט, מיר געהען פאָראויס, דער קאַמף וועלכען מיר האָבען אָנגע־הויבען וועלען מיר פערענדיגען מיט אייגענע כוחות, פונאַנדערטרייבענדיג די כנופיא פון פּולקאָווניקעס, וועלכע הערשען מיט געוואַלד, עס דערנעהנטערט זיך דער סוף פון הער דיקטאַטור". (רעדע פון דעפּ. ליבערמאַן)".

„דער מאַרשאַל פּילסודסקי האָט פון פּוילען געמאַכט אַ פּאַלוואַרק און אַליין שפּילט ער די ראָל פון אַ „יאַשניע וויעלמאָזשנע פּאַן". שוין צייט אַ סוף־צו־מאַכען מיט דעם דיקטאַטאָר, טרעפט איהם אַ דונער, צום קאַמף פאַר דער מאַכט וועלען מיר געהען מיט באָמבעס, און מיר וועלען זיך בלוטיג אָפּרעכענען נישט נאָר מיט זיי, נאָר אויך מיט זייערע פאַמיליעס, ווייבער, קינדער און געליבטע". (רעדע פון דעפּ. באַרליצקי אין לאָקאַל פון פּ.פּ.ס. אויף לעשנאַ 53 אין 1930)

דיבואַ האָט געזאָגט:

„די פּוילישע פּאָליטישע פּאָליציי — דאָס איז פּראָוואָקאַציע, דער גרעסטער טייל פון בודזשעט געהט • ו'ף מיליטער און פּאָליציי און בעת די וואַהלען גנבעט מען סאָציאַליסטישע שטימען".

אין נאָוועמבער 1929 האָט די .פּ.פּ.ס. גערופען אַ מיטינג אין ביאַלאָוויעזש ,טראָץ דעם וואָס דער וואָיעוואָדע האָט פערוועהרט מיטינגען און פערזאַמ לונגען איז אַ המון פון 200 מאַן מיט'ן דעפּ. דיבואַ בראש געגאַנגען אַרויס אויפ'ן מאַרק מאַכענדיג אויסרופען:

„פאָראויס, מיר וועלען אונזערס טוען, בעוואָ־פענט זיך מיט שטאַבּעזען און שטיינער, שלאָגט די „גליניעס", צעשייבערט זיי די ביכער, זיי טרינ־קען אונזער בלוט".

די פּאָליציי האָט געפּאָדערט זיך פונאַנדער־צוגעהען, עס האָט נישט געהאָלפען. די פּאָליציי איז דאַן געווען געצוואונגען דעם המון פונאַנדערצוטריי־בען. דיבואַ האָט גערופען צו שטעלען אַ ווידער־שטאַנד.

וועגען דער ראָל פון דעפּ. מאַסטעק דערצעהלט דער בעשולדיגונגס־אַקט אַז ער איז געשטאַנען אין דער שפּיץ פון אָ.ק.ר. פון פּ.פּ.ס. אין קראָקאָ, ער האָט געהאַלטען העצערישע רעדעס, אין וועלכע ער האָט זיך אויס עדריקט אַז:

„פּוילען איז דאַרטען וואו איך פערדין", „איך פייף אויף פּוילען", „בעת די וואַהלען יוטערן אָפּגע טון שרעקליכע געמיינקייטען, פאַר אַ פּאָר גראָשען קויפט מען אָפּ דאָס געוויסען, מען דאַרף די מיניס־טאָרען שלאָגען איבער די פינגער".

דער בעשולדיגונגס־אַקט רעדט דאַן ווייטער וועגען די דעפּוטאַטען פּראַגער און טשאַלקאָש.

אין מערץ 1929 האָט פּראַגער אויף אַ פערזאַמ לונג אין וואַרשאַ ערקלערט, אַז „דער מאַרשאַל פּיל־סודסקי ברעכט די קאָנסטיטוציע טרייבט אַ נידער־טרעכטיגע פּאָליטיק, און

דעקט די גנבות פון זיינע מיניסטאָרען

וועלכע פערשווען מלוכהשנדעע געלדער".

טשאַלקאָש האָט אויף אַ פערזאַמלונג אין מאַרנאָוו בעזאָגט, אַז „פּוילען האָט נישט קיין מזל צו פּרעזידענטען, איינעם האָט מען דערשאָסען ווי אַ הונ , אַ צווייטען האָט מען פערטריבען ווי אַ הונד, און דער דריטער – איז געהאַרכזאַם ווי אַ הונד". ...„מיר ווילען פּילסודסקין אַראָבוואַרפען פון פּראָן". „נידער מיט דעם טיראַן". „דאָס בלוט פון די פּריצים וועט זיך גיסען איבער די גאַסען און דער הימעל וועט רויט ווערען פון זייערע ברע־נענדיגע פּאַלאַצען".

נאָך דער פערזאַמלונג האָט טשאַלקאָש פאָנ־נאַנדערגעטיילט אָנ'אומלעגאַלע ביולעטין געגען דער רעגירונג.

וויטאָס'ן וואַרפט דער בעשולדיגונגס־אַקט פאָר, אַז ער האָט אין אויגוסט 1928 אויף אַ מי־טינג פון „פּיאַסט" ערקלערט, אַז „פּילסודסקי'ס רעגירונג האָט דורכגעפיהרט די וואַהלען פאַר'ן געלד פון די שטייערן, וועלכע מען האָט גענומען ביי די פּויערים אונטער'ן דרוק פון פּאָליציאַנטען.

„די פּירשטען שינדען די הויט ביים פּויער, 563 מיליאָן האָט די רעגירונג אויסגעגעבען אויף צו קלימפּערען מיט שווערדען און דער פּאָליציאַנט, אנשטאָט צו היטען גנבים, היט ער די פּויערים. פּילסודסקי איז געקומען צו דער מאַכט דורך קייט מיט א פינסטערען פערגאַנגענהייט פון וועלכע נישט איינער דאַרף זיצען אין טורמע. מען מאַכט א תל פון סיים און מען ברעכט דאָס געזעץ.

געגען די דאָזיגע רעגירונגען דאַרף מען אַרויסטרעטען אַקטיוו

כדי עס זאָלען אין א געהעריגען מאָמענט 15 טויזענט מענשען זיין גרייט אויף אלעם".

אויף א פערזאַמלונג אין גאַליציע אי 1930 האָט וויטאָס דערצעהלט וועגען סיים: צווישען אַנ־דערען האָט ער געזאָגט, אַז „די פּערבּיטערונג אי אויפרעגונג פון די דעפּוטאַטען אויפ'ן מאַרשאַל פּילסודסקי איז געווען אַזוי גרויס, אַז נישט איינער פון די דעפּוטאַטען איז געווען גרייט איהם צו ערמאָרדען".

די רעדע האָט ער פערענדיגט מיט דער פראַזע: „יוער עס פאָהרט אויף אַ האַרמאַט דעם וועט מען אין אַנ'אַון אַרויסטראָגען".

דעם דעפּוטאַט קערניק וואַרפט מען פאָר דער בעשולדיגונגס־אַקט, אַז ער האָט אין א רעדע גערופען נישט אויסצופיהרען די פעראָרדנונגען פון דער אַדמיניסטראַציע, „וועלכע איז דעמאָראַליזירט און גאַנגרענזירט". אַז „אין פּוילען איז נישט בלויז פּילסודסקי נאָר – יעדער פּאָליציאַנט און סטאַ־ראָסטע". יעדער דעפּוטאַט פון בעבע האָט פּוי־לען געקאָסט 35,000 זל."

דער בעשולדיגונגס־אַקט דערמאָנט דאָ ווידער די טעטיגקייט פון די בעשולדיגטע: פּוטעק, באַ־גינסקי און סאַוויצקי און ציטירט א רייה אָבזאַצען פון זייערע רעדעס:

„נידער מיט'ן מאַרשאַל פּילסודסקי, וועלכער האָט אויסגעפיהרט אַנ'אַלגעמיינעם מאָרד" ביי וועמענס רעגירונגען עס קומען פאָר אַלגעמיינע רציחות ווי —

דאָס ערמאָרדען זאַגירסקי'ן

דעם זשאַנדאַר אין בעלוועדער, דער אָנפאַל אויפ'ן מיניסטער זדיעכאָווסקי" (פּוטעק'ס רעדע).

„מיט פּוילען רעגירט א דיקטאַטאָר, וועלכער האָט משוגע א קאָפּ. די פראַנצויזישע צייטונגען שרייבען: א משוגענער אין דער שפּיץ פון 30 מיליאָן מענשען" (באַגינסקי'ס רעדע).

„אַז עס וועט נויטיג זיין, וועלען מיר אַרויס־געהען מיט קאָסעס און שטעקענס, בלוט וועט זיך גיסען איבער די גאַסען און די איצטיגע רעגירער וועלען מיר זעהן אויף די טעלעגראַפען־סלופּעס און אויף צווייגען". (רעדע פון סאַוויצקי).

„לאָמיר נישט צאָהלען קיין שטייערן און לאָ־מיר נישט געבען קיין רעקרוטען".

„די פּירשטען זענען אויסוואַורפען און ליידא־קעס, וועלכע זויגען מענשליך בלוט".

„מען דאַרף די דיקטאַטאָרען אויפהענגען אויף לאַמטערנעס און שטעלען „צום וועגטעל".

דאָס אַלץ ווערט פאָרגעוואָרפען דעם דעפּוטאַט סאַוויצקי.

א ספּעציעל אָרט ווידמעט דער בעשולדיגונגס־אַקט דעם

קאָנגרעס פון „צענטראָלעוו"

אין קראָקא, וועלכער איז געווען, לויט'ן בעשולדי־גונגס־אַקט, דער לעצטער עטאַפּ פון אויפקלערען די אַרבייטער און פּויערים־מאַסען, כדי מיט געוואַלד אומצוואַרפען די רעגירונג.

דאָ ווערט אינם בעשולדיגונגס־אַקט גענוי איבערגעגעבען וועגען צענטראָלעוו קאָנגרעס, וואָס איז גערופען געוואָרען אויף דעם 29 יוני 1930.

עס ווערט דערצעהלט, אַז דעם 3 מאַי 1930 איז ביי וויטאָסען פאָרגעקומען א פּראָטעסט־פער־זאַמלונג פון 500 פּערזאָן, וועלכע האָט אָנגענומען א רעזאָלוציע נישט צוצאָהלען קיין שטייערן און צו פּראָטעסטירען פאַר דער וועלט געגען דער הערשאַפט פון מאַרשאַל פּילסודסקי 1930.

דעם 3. מאַי איז אויך פאָרגעקומען אין וואַרשאַ א זיצונג פון הויפּט־ראַט פון פּ.פּ.ס. וועל־כער האָט בעשלאָסען אַרויסצוטרעטען מיט א שאַר־פען קאַמף געגען מאַרשאַל פּילסודסקי.

דעם 23 מאַי 1930 האָט צענטראָלעוו אַרויסגעגעבען א דעקלאַראַציע „צו דער געזעל־שאַפט" אין וועלכע עס ווערט אויך גערעדט, אַז מאַרש. פּילסודסקי איז א דיקטאַטאָר, וועגן מיסברויכען פון דער אַדמיניסטראַציע, פון דער רעגירונג און ביי די וואַהלען די דעקלאַראַציע ענדיגט זיך מיט די ווערטער: „שווייגען איז פּחדנות צייט צו ענ־דיגען מיט דער דיקטאַטור".

ווייטער ווערט איבערגעגעבען וועגען פער־זאַמלונגען, מיטינגען און בעראַטונגען אין וואַרשאַ און אין קראָקא פון „צענטראָלעוו" ביים אָרגאַני־זירען און אגיטירען פאַר'ן קאָנגרעס אין קראָקא. דאָביי ווערען ציטירט זעהר שאַרפע רעדעס, וואָס די בעשולדיגטע האָבען געהאַלטען געגען דער רעגירונג.

גענוי ווערט אויך איבערגעגעבען דער גאַנג פון קאָנגרעס אין קראָקאָ און עס ווערען דערמאָנט אַלע שאַרפע שטעלען פון די געהאַלטענע רעדעס און אויך די אָנגענומענע רעזאָלוציע.

די רעגירונג האָט בעטראַכט די בעשלוסען פון קאָנגרעס אלס רעוואָלוציאָנערע און האָט ער־קלערט, אַז די שולדיגע וועלען צוגעצויגען ווערען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

די ריכטונגען, וואָס זענען אַריין אינ'ם צו־זאַמענשטעל פון צענט־אָלעוו האָבען אויך אָרגאַ־ניזירט א בעוואָפענטע קראַפט, וואָס האָט געהאַט דעם ציל צו צווינגען די רעגירונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי זאָל דימיסיאָנירען און אויב די רעגירונג וועט דאָס נישט וועלען טאָן מיט גוטען, זאָל מען איהם צווינגען מיט כח.

בעזונדערס שווערע חטאים ווערען אויסגע־רעכענט אינ'ם בעשולדיגונגס־אַקט אויף די פּ. פּ. ס. און זייער „באָיובקע". עס ווערט דערמאָנט דער אורטייל אויף די פּעפּעסאָוועצט יאַגאָדזינסקי, ביאַל־קאָווסקי און סאַכימאָוויטש, וועלכע זענען בעשול־דיגט געווען אין אָרגאַניזירען אַנ'אַטענטאַט אויפ'ן מאַרשאַל פּילסודסקי.

א גאָר שטאַרקע רעוואָלוציאָנערע אַרבייט האָט „צענטראָלעוו" געפיהרט ביי די וואַהלען צום איצטיגען סיים און סענאַט. כדי צו בעזייטיגען מיט קראַפט די רעגירונג.

דעם 10 נאָוועמבער 1930 זענען אַרעסטירט געוואָרען די אָנפיהרער פון צענטראָלעוו און דער־מיט איז די רעוואָלוציאָנערע כוואַליע געפאַלען.

נאָכ'ן פאָרלעזען דעם בעשולדיגונגס־אַקט האָט דער פאָרזיצער געוואָלט צוטרעטען אויסצו־הערען די בעשולדיגטע, האָבען אָבער די פערטיי־דיגער אַריינגעטראָגען א פאָרשלאַג איבערצורייסע די זיצונג. דער פאָרשלאַג איז אָנגענומען געוואָרען און 4.45 איז די זיצונג איבערגעריסען געוואָרען.

די צווייטע זיצונג קומט פאָר היינט 9 א זייגער פריה.

דער פּראָצעס זאָל דויערן 6 וואָכען.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז, 27 אָקטאָבער 1931

ערד
פאַר די יודען אין פוילען

גאָר אומגעריכט איז ווידער אַרויסגעשוואומען די פראגע פון ערד פאַר פוילישע יודען.

אַ ווילנער פוילישע צייטונג האָט געבראכט אַ ידיעה, אַז די יק"א האָט שוין איינגעקויפט גרויסע שטחים פעלד און גיטער אין די קרעסען, אין גע־גענט פון בריסק, פינסק און נאָוואָגרודקער פּאווי־יאָט און האלט נאָך ביים קויפען בערך 10 טויזענט מאָרג פעלד אין פּאָלעסיע.

די פוילישע צייטונג האָט דערמיט געוואָלט וואָרענען די פּאָליאַקען, זיי זאָלען נישט דערלאָזען, אַז יודען זאָלען אויסקויפען זייער באָדען.

און אַ פויערישער דעפּוטאט אין סיים האָט שוין אַפילו אַריינגעטראגען אַן אינטערפּעלאַציע געגען דעם פאַקט, וואָס יודען קויפען אויס, ביי לי־צישאַציעס, פוילישע ערד און פערמעגענס...

איז שוין איצט די וואַרשאָווער יק"א־ביוראָ געקומען מיט אַ הכחשה, זי ווייס נישט פון וואָס צו זאָגען, נישט זי האָט געקויפט אין פוילען ערד פאַר יודען און נישט זי האָט עמיצען וועגען דעם איבערגעגעבען אַן אינפאָרמאַציע.

אָט די הכחשה אַליין מאַכט אַ מאָדנעם רושם. ס'זעהט אויס, ווי יעמיץ וואָלט געכאַפּט דער יק"א ביי אַן עוולה און זי בעמיהט זיך אַראָפּצוּוואַרפען פון זיך דעם אומזיסטען בלבול.

און מאָדנע איז אויך, וואָס אונזער'ע כלל־טוערס, די פאָלק־פערזאָרגערס, האָבען אָנגענומען אַ פול מויל מיט וואַסער, פונקט ווי זיי וואָלט דער גאַנצער ענין נישט אָנגעגאַנגען, ווי דאָס וואָלט נישט געווען קיין אָנגעווייטאָגטע פאָלק־פּראָבלעם, נאָר עפּעס אַ פּריוואַטע טראַנזאַקציע.

און מ'דאַרף רעכענען, אַז נאָכדעם, ווי די עפענטליכקייט האָט אַ ביסעל אָנגעטומעלט און די יק"א האָט זיך אָנגעשראָקען, וועט דער ענין אינ־גאַנצען פערשווינדען פון סדר־היום...

דאָס איז שוין נישט דער ערשטער מאָל. מיט אַ צייט צוריק איז אַרויס אַ קלאַנג, אַז מ'קלויבט זיך אָפּגעבען אַ שטיק ערד אין פוילען, אין פינסקער געגענט, פאַר יודען, צו מעלאַריר'ען און בעאַרבייטען. איז תיכף די יט"א (יודישע טעריטאָריאַל־אַגענ־טור) אַרויס מיט אַ הכחשה, אַז נישט קיין בערן און נישט קיין וואַלד, נישט די פוילישע רעגירונג וויל געבען ערד און נישט יודען בעטען ערד, און דער גאַנצער ענין איז בכלל נישט אַקטועל.

שוין דער פאַקט גופא, וואָס אָט די „קאַטשקע" שווימט אַרויס אויפ'ן אויבערפלאַך אַלע מאָל אויפ־סניי, בעווייזט, אַז דער עצם ענין האָט אין זיך אַ שטאַרקע ווירקלעכקייט און לאָזט זיך נישט דער־טרינקען.

און ס'איז דאָך טאַקע אַ גרויסער חידוש. דאָס פּראָבלעם פון ערד איז אַמשטאַרקסטען וויכטיג פאַר די פוילישע יודען און אַ לעזונג פאַר איהר זוכט מען אין אַלע עקען וועלט, אויף אַלע קאָנטי־נענטען, ... די פערוואָרפענסטע ווינקלען, נאָר נישט אין פוילען גופא, פאַרוואָס?

אַמאָל, בעת 6 מיליאָן יודען האָבען זיך גע־פיניגט אין די נעגעל פון דער צאַרישער דעס־פּאָטיע, איז געווען גאַנץ נאַטירליך, אַז יודען זאָלען זיך פון דאָרטען אַר'סראַטעווען און זוכען מנוחה אין פערשידענע וועלט־טיילען. מען איז געלאָפען קיין פּאַלעסטינע, „עם עולם" קיין אַמעריקע, באַ־ראָן הירש האָט געשאַפען די אַרגענטינער קאָלאָנ־יעס. די טעריטאָריאַליסטען האָבען געזוכט אויף דער וועלט־מאַפּע אַנדערע ערד־שטחים.

היינט איז די לאַגע אַנדערש. די דריי מיליאָן יודען, וואָס זענען פערבליבען אין סאָוויעטען־רוס־לאַנד, ליגען דערווייל נישט אונטער אונזער אַפּי־טראָפּסות. אָבער די דריי מיליאָן יודען פון פוילען זענען געבליבען אין דער אַמאָליגער אָרימקייט און אומבעהאָלפענקייט, וועלכע איז נאָך פערער־געוואָרען צוליב'ן אַלגעמיינעם וועלט־קריזיס און צוליב דער שווערער מאַטעריעלער לאַגע אין פוילען.

אין פוילען הערשט נישט קיין דעספּאָטיע, אמת, די פּאָליטישע פּאַרטייען האָבען נישט דעם מינ־דעסטען חשק, צו פערריכטען די היסטאָרישע עוולות לגבי יודען און עפענען פאַר אונז כאָטש אַ קליי־נינקען שפּעטעלע פון אויסגלייך מיט די אַנדערע בירגערס, און אַפילו די הערשענדיגע פּאַרטיי, וואָס איז אַן אויסדרוק פון קאַמף מיט'ן פּאַרטייאישען עגאָאיזם, ווייזט אויך נישט אַרויס קיין גרייטקייט, אויסצושפּרייטען דעם קאַמף אויפ'ן געביט פון יו־דישע רעכט אין לעבען גופא. אָבער דער געזעץ איז אויף אונזער צד, די קאָנסטיטוציע איז ליבע־ראַל און די עפענטלעכע מיינונג אין דער ברייטער וועלט קען אויך זיין גינסטיג פאַר אונז, אין פוילען איז גילטיג דער קאַמף. אַלע טיילען פון דער בעפעלקערונג קעמפען פאַר זייערע אינטערע־סען אָדאָ איך מיר, יודען, קענען קעמפען.

אָבער קיין קעמפערס זענען נישטאָ. פערהאַן יודישע פאָרשטעהערס, דעפּוטאַטען אין סיים, ראַט־מענער אין די שטאַטראַטען, פרנסים אין די קהלות, פערהאַן גאַנצע לעגיאָנען יודישע כלל־טוערס אויף אַלע געביטען פון פילאַנטראָפּיעס און סאָציאַלען שוץ, אָבער קיינער פון אונזערע אָפיציעלע פערזאָנער גערס נעמט זיך נישט צו דעם ערד־פּראָבלעם, וועלכע מ'זוכט אין דער גאַנצער וועלט און מ'געפינט נישט אונטער ד' אייגענע פיס. אַפילו די עסקנים פון „אָרט", וואָס די פּראָדוקטיוויזאַציע פון יודען איז, דוכט זיך, זייער דירעקטע אויפגאַבע, האָבען אויך די פּראָבלעם פון ערד באַגאַטעליזירט, פער־שמעלערט ביז די אייגענע ראַמען פון אַרומשטאָטי־שער גערטנעריי, וועלכע ווערט אויך פערוואָרלאָזט און צומאַ־בנוועט.

און טאָמער הייסט זיך אַמאָל דאָס פּראָבלעם אַרויס צום אויבערפלאַך, סטיכיש, ווי פון זיך אַליין, ווערט זי אויך דורך אַלע אָרגאַנען פון דער עפענט־ליכקייט און פון כלל־טוערי פערשטילט און פער־שוויגען און מיט געוואַלד געבראַכט צוריק אין דער אונטערערדישער רוהע אַריין!

נישטאָ ביי אונז ווער ס'זאָל אויסשרייען דעם פּשוטען קינדישען אמת, אונזער רעכט ליגט ביי אונז אונטער די פיס, מ'דאַרף עס נאָר אויסקעמפען!

ווי לאַנג וועט עס נאָך אַזוי בלייבען?

פ. ק.

דער וואַהל־ברעז אין ענגלאַנד
קלאַנג־פילמען אַלס וואַהל־מיטלען, — געוועטען, — פּרויען און טעכטער פון די קאַנדידאַטען

היינט קומען פאַר די וואַהלען אין ענגלאַנד. נאָך קיינמאָל איז דער וואַהל־קאַמף דאָרט נישט געווען אַזאַ הייסער און ליידענשאַפטליכער. אין פיל פאַלען איז געקומען צו פאָרמעלע געשלעגען צווישען די אָנהענגער פון די בעזונדערע פּאַרטייען, עס זענען געלאָזט געוואָרען אין גאַנג שטעקענס און טרעהרען־באָמבעס. ביי די וואַהלען טרעטען אַרויס די פאָלגענדע גרופּירונגען: דער נאַציאָנאַ־לער בלאָק פון די קאָנסערוואַטיווען, ליבעראַלען און די אַרויסגעטרעטענע מיטגלידער פון דער לייבאָר־פּאַרטיי מיט מאַקדאָנאַלד'ן בראש, די לייבאָר־פּאַרטיי מיט איהר איצטיגען פיהרער הענדער־סאָן און די קאָמוניסטען, וועלכע האָבען אַרויסגע־שטעלט זייערע ליסטעס אין אַ רייהע וואַהל־קרייזען.

דער רעגירונגס־בלאָק האָט ענטוויקעלט אַ קאָלאָסאַלע פּראָפּאַגאַנדע. צווישען אַנדערע מיטלען פון אַגיטאַציע בענוצט זיך דער בלאָק אויך מיט קלאַנג־פילם. ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציע־לע אָרגאַניזאַציע, וועלכע דאַרף אויף 1200 וואַהל־פערזאַמלונגען דעמאָנסטרירען קלאַנג־פילמען. דאָס גאַנצע לאַנד איז איינגעטיילט געוואָרען אין 12 ראַיאָנען און פאַר יעדען ראַיאָן איז בעשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלער פילם. די פערזאַמלונגען הויבען זיך אָן מיט קאָנצערטען פון גראַמאָפאָן־פּליטעס און דאַן ווערט געוויזען אַ פילם מיט אַ רעדע. דער עיקר פון מאַקדאָנאַלד'ן און פערשידע־נע אַנדערע בילדער. די אַרבייטער־פּאַרטיי איז, פערשטעהט זיך, צו אָרים, כדי צו קאָנען זיך ערלויבען אַזאַ מין פּראָפּאַגאַנדע.

אין ענגלאַנד, אין דעם קלאַסישען לאַנד פון פערשידענערליי געוועטען, האָט דאָס וועטען זיך בעת די וואַהלען זיך בעזונדערס אומגעוועהנליך בליהט מיט די געוועטען פערנעמט זיך קודם כל די בער־זע. אָפיציעלע טראַנזאַקציעס ווערען געשלאָסען אויף דער הנחה, אַז די רעגירונג וועט בעקומען אַ מעהרהייט פון 160 שטימען. ווייטער קומען פאַר געוועטען וועגען די בעזונדערע קאַנדידאַטען. צום בעסטען שטייען די שאַנסען פון די פּאַרטיי־פיה־רער באַלדווין, די ברידער טשעמבערלען, הענדער־סאָן א. א. די שאַנסען פון מאַקדאָנאַלד'ן שטעהען פיל ערגער.

די רעדאַקציע פון סאָציאַליסטישען „דיילי העראַלד" האָט ערקלערט אַ קאָנקורס פאַר דעם בעסטען וואַהל־וויץ.

כאַראַקטעריסטיש פאַר דער איצטיגער וואַל־קאַמפּאַניע איז דער בעדייטענדער אַנטייל פון די פאַמיליעס פון די קאַנדידאַטען אין דער וואַהל־אַגיטאַציע. סנאָודענען העלפט שטאַרק זיין פרוי; זעהר פיל אַרבייט די פרוי פון לאָיד דזשאָרדזש'ן. אָבער די לעבהאַפטיגסטע וואַהל־אַקציע ענטוויקלען: די טאָכטער פון לאָיד דזשאָרדזש'ן מיס מעגאַן און מאַקדאָנאַלדס טאָכטער מיס אישבעל. מיס מעגאַן האָט אויף איין מיטינג ערקלערט מיט פּאַ־טאָס, אַז תמיד וועט זי געהן דאָרט, וואוהין עס פיהרט איהר גרויסער פּאָטער.

(ב) לאָנדאָן. (יט"א) אין אַ רייהע וואַהל־קרייזען, וואו די יודען קענען ענטשיידען מיט זייערע שטימען וועגען גורל פון דער אָדער יענער קאַנדידאַטור, ווערען דורך די ענגלישע פּאַרטייען געמאַכט גרויסע בעמיהונגען צו געווינען די יו־דישע שטימען. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט די ענגלישע ציוניסטישע פעדעראַציע זיך געווענדעט צו איהרע מיטגלידער, אַז אין יעדען פאַל זאָל מען אָנפרעגען דעם קאַנדידאַט צום פּאַרלאַמענט, אונאָבהענגיג דערפון צי ער איז אַ יוד אָדער נישט, וועגען זיין שטעלונג צו דער באַלפור־דעקלאַראַציע און די יודישע רעכט אין ארץ־ישראל. די קאַנדידאַטען בעמיהען זיך אָפטמאָל אליין איינצולאַדען יודישע רעדנער, וואָס זאָלען אונטערשטיצען זייער קאַנדידאַטור.

אין ווייטשעפּעל זענען אַרויסגעשטעלט גע־וואָרען 2 יודישע קאַנדידאַטען. מצד די ליבעראַ־לען קאַנדידירט ה' באַרנעט דזשענער, וועלכער שטיצט די גרופּע פון סער סעמיועל. די מאַסליי־פּאַרטיי האָט אין דעם וואַהל־קרייז אַרויסגעשטעלט די קאַנדידאַטור פון בעקאַנטען יודישען באָקסער קיד לואיס.

דער עיקר פון בריסקער פּראָצעס
נישט די פּאָליטישע, נאָר די מאָראַלישע מאָמענטען

וועגען פּראָצעס פון די געוו. בריסקער אַרעסטאַנטען שרייבט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ":

דער בריסקער פּראָצעס איז אַזאַ וויכטיגער ענין, ער האָט איבערגעלאָזט אין פּאָליטישען לע־בען אַזעלכע טיפע שפּורען, וואָס לאָזען זיך נישט אויסמעקען, אַז אויף אַ־ומצורעדען איהם און צו בעלייכטען וועט מען דאַרפען פיל מאָל זיך אומ־קעהרען ביז דאָס בעליידיגטע געוויסען פון פאָלק וועט נישט בעקומען אַ פולע סאַטיספאַקציע.

אין בריסקער פּראָצעס וועט די פּאָליטישע עפענטליכע מיינונג זיין פעראינטערעסירט קודם־כל נישט מיט דעם, וואָס עס האָט זיך געטון פאַר בריסק, אויפ'ן קראָקאָווער קאָנגרעס, נאָר מיט דעם וואָס עס האָט זיך געטון אין בריסק גופא, ווען דאָרטען האָבען זיך געפונען די אַרעסטירטע דעפּו־טאַטען, וואָס עס האָט זיך געטון אין מאָמענט פון זייער אַרעסט און בשעת מ'האָט זיי אַריבערגע־פיהרט אין דער פעסטונג. אין די בעריכטען פון פּראָצעס וועלען די ברייטסטע מאַסען זוכען אונ־געדולדיגע ידיעות נישט וועגען דעם, וואָס עס איז פאָרגעקומען ביים ליכט פון טאָג, פאַר עלעמען אין די אויגען אויפ'ן קראָקאָווער מאַרק, נאָר וועגען דעם, וואָס מ'האָט זיך ערלויבט אונטער'ן שוץ פון דער נאַכט און אין דער שטילקייט פון די דיקע מויערען פון בריסקער פעסטונג.

עס וועלען זיך נישט איינגעבען קיין שום בעמיהונגען פאָרצושטעלען דעם בריסקער פּראָצעס אַלס אויסשליסליך פּאָליטישען ענין, צו מאַכען פון איהם אַ מעהר אָדער ווייניגער וויכטיגען עפּיזאָד אין פּאַרטייאישען קאַמף צווישען צוויי פּאָליטישע לאַגערען, דער ענין בריסק איז זיין טיפסטען עצם שוין נישט קיין פראגע פון פּאָליטיק בלויז, נאָר פון עלעמענטאַרע, גרונדגעזעצליכע געבאָטען פון מאָראַל און כבוד. טאַקע דערפאַר האָט די זאַך אַרויסגערופען אַזאַ רעאַקציע אין דעם פאָרם פון קאָלעקטיווע פּראָטעסטען, אויף וועלכע עס האָבען געגעבען זייערע נעמען די אָנגעזעהענסטע פּאָלי־טישע געלעהרטע, שרייבער און דיכטער, די בע־סטע, געאַכטעסטע בירגער.

א יוד א מאַנאַרכיסט
און א מיטהעלפער פון די לאַטווישע אַנטיסעמיטען

(א בריף פון ריגע)

אין פערבינדונג מיט דעם וואַהל־קאַמף צום לאַטווישען סיים, האָט זיך אויף די יודישע וואַהל־מיטינגען אָנגעהויבען בעווייזען אַ יודישער יונ־גערמאַן, וועלכער נעמט ביי יעדער געלעגענהייט אַ וואָרט, כדי צו אַגיטירען פאַר די... לעטישע נאַציאָנאַליסטען, וועלכע האָבען בשעתו געשפּילט אַ בעדייטענדע ראָלע אַלס די פערביסענסטע אַנטי־סעמיטען. מען איז געוואָרען פערחידושט: היתכן? אַ יוד זאָל גאָר אַגיטירען פאַר די לאַטווישע נאַ־ציאָנאַליסטען, פאַר די פערביסענסטע שונאים פון יודען?

דער מחבר פון די שורות האָט זיך פער־אינטערעסירט מיט דער פערזענליכקייט פון גע־היימניספולען בחור וועלכער ווייזט זיך אַרויס, ציילט זיך אַלס אַקטיווער מיטגליד פון לעטישען נאַציאָנאַלען קלוב און איז נישט נאָר אַ פּשוטער מיטגליד, נאָר ער, לעטקין הייסט ער, איז דער נאָהנסטער בעל־יועץ פון פּאַנצע — דעם פיהרער פון די לאַטווישע נאַציאָנאַליסטען. נישט קיין אַנ־דערער ווי לעטקין איז געווען דער פערלעגער פון נאַציאָנאַליסטישען אָרגאַן, וועלכער האָט פער־שאַפט אַזויפיל ביטער בלוט די יודען אין לעט־לאַנד. זייענדיג אַ גאַנץ פערמעגליכער מענש — איהם געהערט אַ קינא אין ריגע — האָט ער אין די יודישע קרייזען געקליבען מודעות פאַר פּאַנצע'ס צייטונג און מיט אַלע מעגליכקייטען זיך געמיהט צו זיכערען איהר עקזיסטענץ.

לעטקין האַלט, אַז די הויפּט־צרה פון די יודען איז, וואָס זיי געבען אַרויס אַ צו גרויסע צאָהל קאָמוניסטען. די דאָזיגע ערשיינונג איז, לויט זיין מיינונג, אַ פּועל יוצא פון דעם, וואָס די יודען זענען געוואָרען אפּיקורסים. און אָט כדי צו שטאַר־קען יודישקייט צווישען די לאַטווישע יודען — האַלטען פּאַנצע און לעטקין — דאַרף מען אין דער ערשטער שורה ברענגען דערצו, אַז יודישע קראָ־מען זאָל שבת זיין געשלאָסען.

אַזוי ווי אויף אַ געזעצגעבערישען אופן איז דאָס לעת עתה אונמעגליך דורכצופיהרען, האָבען זיי צו דעם צוועק בעשלאָסען אויסנוצען דעם אוי־טאָריטעט פון לובאַוויטשער רבי'ן, וועלכער האָט זיך דאַן נאָך געפונען אין ריגע און זענען ביידע אַוועקגעגאַנגען צו איהם פועלן, אַז ער זאָל וויר־קען אויף די יודען, זיי זאָלען שבת האַלטען די קראָמען געשלאָסען. דער רבי האָט זיך אָבער אָפּגעזאָגט אויפצונעמען פּאַנצע'ן, וועלכער האָט געמוזט בלייבען אויפ'ן גאַס און איז מסכים געווען אויסצוהערען נאָר לעטקין. זיך בעקענענדיג מיט זיין פאָרלייג האָט דער רבי דערקלערט, אַז ער רעכענט זיך אין לעטלאַנד פאַר אַן אורח און דע־ריבער וויל ער זיך נישט מישען אין די ענינים פון די אָרטיגע יודען. ער האָט אָבער גע'עצה'ט לעטקין אַריינטראָגען אַ געהעריגען פּראָיעקט אין דער ריגער שטאָט־דומע וועלכע די יודישע ראַט־מענער וועלען זיכער אונטערשטיצען און פּרובען איהם דורכזעצען.

לעטקין איז בכלל אַ מערקווירדיגער אַוואַנ־טוריסט. בעת דער צאַרן־צייט איז ער געווען אַ הייסער אָנהענגער פון ניקאָלאַי דעם צווייטען. בעת ער איז פּראָפּגעוואָרפען געוואָרען פון טראָן, און די פּאָליציי האָט זיך בעהאַלטען, מורא האָ־בענדיג זיך צו ווייזען אויפ'ן גאַס, איז לעטקין אין זיין שטעטעל ליוצין געגאַנגען איבער יודישע הייזער און געקליבען געלד פאַר'ן „איספּראַווניק". לעטקין איז אָבער נישט דער איינציגער יוד אין לעטישען נאַציאָנאַלען קלוב. אַ חוץ איהם זענען דאָרטען פּאַראַן נאָך צוויי יודען — קאַגאַן און גורעוויטש וועלכע שפּילען דאָרטען אַן אָנגעזעהענע ראָלע און טרעטען אָפט אַרויס אויף פערזאַמלונ־גען וואָס ווערען דורך איהר איינגעאָרדנעט.

ה. שער

דער קריזיס אין „באַנק מאַרמאַראַש בלאַנק"
אַריסטיד בלאַנק רעזיגנירט פון זיין אַמט

בוקאַרעשט (יט"א) די ידיעה וועגען פי־נאַנץ־קריזיס אין איינער פון די גרעסטע בענק אין רומעניען, „באַנק מאַרמאַראַש בלאַנק", וואָס ווערט אָנגעפיהרט דורך דעם בעקאַנטען יודישען פינאַנ־סיסט און פילאַנטראָפּ אַריסטיד בלאַנק, האָט אין די יודישע קרייזען געמאַכט אַ שווערען רושם. ה' אַריס־טיד בלאַנק האָט רעזיגנירט פון זיין אַמט אַלס פּרעז־זעס פון דער באַנק. צוזאַמען מיט איהם האָבען אויך רעזיגנירט די דירעקטאָרען ריכאַרד שעפּקעז און ניקאָלאַי טאַבאַקאָווישי. אויפ'ן אָרט פון ה' בלאַנק איז בעשטימט געוואָר'ען איינער פון די דירעק־טאָר'ען פון דער רומענישער נאַציאָנאַל־באַנק אַלעק־סאַנדער סטעפאַנעסקו.

אין גוט אינפאָרמירטע קרייזען ווערט בע־הויפּטעט, אַז חוץ אַנדער'ע סבות האָבען אויך אַנטי־סעמיטישע טענדענצען געבראַכט דערצו, אַז די פּאָזיציע פון ה' אַריסטיד בלאַנק איז געבראַכען געוואָר'ען ו.צ.ו. ער איז געווען געצוואונגען אַרויס־צוטרעטען פון דער באַנק, וואָס טראָגט זיין נאָמען.

אין די פיהרענד'ע קרייזען פון רומענישען נאַציאָנאַל־באַנק זאָל סיסטעמאַטיש געפיהרט ווערען אַ קאַמפּאַניע פאַר פערוואַנדלען די רומענישע בענק אין „יודען־ריינע" אינסטיטוציעס.

„מיין זוהן האט מיר געוואלט אבהאקען דעם קאפ"

אזא סענסאציאנעלע מעלדונג פון א פאטער האט שיער נישט דערפיהרט א יודישען יונגנמאן צום שטאנד-געריכט אין לובלין

לובלין. ביים אלטען 60-יעהריגען יוסף צוקערמאן, דער אייגענטימער פון הויז אויף שעננע 2 הערשט שוין לאנג נישט קיין שלום-בית. דער אלטער איז שוין א צווייפאכער אלמן, פון ערשטען ווייב זענען איהם געבליבען דריי קינדער, פון אנדערען ווייב אויך דריי קינדער. אלע זענען שוין דערוואקסענע קינדער, ערצויגען אין איין שטוב, ביי א שטיף מאמע, האט צווישען די קינדער געהערשט פערביטערונג און שנאה, דער עלטסטער, דער 30-יעהריגער אברהם צוקערמאן איז אין שטוב פיל אויסגעשטאנען. אוועקגעפאהרען קיין אויסלאנד, נישט געקענט זיך איינארדנען, איז ער צוריקגעקומען. ווידער ביים טאטען אין שטוב. דער אלטער צוקערמאן, הגם א אייגענטימער פון א הויז און פון א קאלך-געוועלב האט ער דאך נישט געגעבען זיין זוהן קיין געהעריגע ערציהונג, נישט צוגעגרייט איהם צום לעבען. מאטערט זיך איצט דער 30-יעהריגער אברהם און קען זיך קיין עצה נישט געבען. פון שטוב יאגט מען איהם אבער. האט ער נישט וואו צו וואוינען. נישט וואו צו עסען און נישט וואו אנצוטון. ער וויל אבער דעם אלטענס היים נישט פערלאזען. ער וויל נישט, אז זיין שטיף-מוטער'ס באהענטע מענשען זאלען ירשה'נען אלץ או נישט התונה מאכען אפילו זיין שוועסטער.

זענען מחלוקת אנ'אפטע ערשיינונג. דער פערביטערטער אברהם האט שוין בעקומען 6 חדשים תפיסה פאר שטוביגע אוואנטורעס. די שטראף איז איהם פערהאנגען געווארען. דאנערשטאג איז ווידער אויסגעבראכען א שארפע קריגעריי. דער שטיף ברודער האט צו איהם געכאפט א מעסער. דער פאטער האט געהאלטען מיט'ן שטיף ברודער, אברהם האט דעריבער געכאפט א האק מעסער און געשריען; „ווער עס וועט מיך אנריהרען דעם וועל איך געבען מיט'ן מעסער איבער'ן קאפ".

ס'איז צו קיין בלוט-פערגיסונג נישט געקומען.

אויף צומארגענס איז דער פאטער אוועק אין פאליציי און געמאכט א מעלדונג, אז דער זוהן האט איהם בייגאכט געוואלט זעקען אפהאקען. עס האט דער פאטער זיך גאר נישט איבערגערעכענט, אז אזא מעלדונג, קען דערפיהרען, אז זיין קינד זאל געשטעלט ווערען פאר'ן שטאנד-געריכט.

פאליציי האט דעריבער בעכטען, שבת 6 פארטאג ארעסטירט דעם אונגליקליכען אברהם און 12 בייטאג איז ער שוין געפיהרט געווארען צום ערשטען פערהער צום אויספארשונגס-ריכטער. (ביי שטאנד געריכט געהט די אויספארשונג שנעל).

שכנים דערצעהלען, אז נאכ'ן ארעסט פון זיין זוהן איז דער פאטער ארומגעלאפען צו די שכנים און מיט פרייד דערצעהלט, אז „איצט וועט ער שוין זיינע שווארצע פטור ווערען".

צום גליק האט זיך דער אויספארשונגס-ריכטער שנעל אריענטירט, וואס פאר א „מערדער" ער האט פאר זיך און האלב 2 מיטאג איז אברהם צוקערמאן שוין געווען צוריק פריי.

פרינצעסין אין א קאך-שולע

פרינצעסין אינגריד פון שוועדען (לינקס) לערנט זיך מאכען קאנפיטורען

בעריהמטע קינסטלער אלס מיטארבייטער פון טאן-פילם

פון לינקס: רוסישער טשערעפני, קאמפאזיטאר און דיריגענט מאקס שילינג, דיכטער ארנאלד בראנען

פרייגעשפראכען א יודען-העצערישען רעדאקטאר

א דיסקוסיע וועגען תלמוד אין געריכט

בערלין, (י. ט. א.) אין נירענבערגער געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס פון פעראנטווארטליכען רעדאקטאר פון נאציאנאל-סאציאליסטישען וואכענבלאט „דער שטירמער" קארל האלץ, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען פאר בעליידיגען די יודישע רעליגיאנס-געמיינשאפט. אין זיינע ארטיקלען האט קארל האלץ ציטירט פערשידענע שטעלען פון תלמוד, וואס האבען מכלומרשט געזאלט בעווייזען, אז די יודען זענען בעהערשט מיט א פערברעכערישען גייסט.

נאך דרייטאגיגע פערהאנדלונגען איז קארל האלץ פרייגעשפראכען געווארען. פון די אורטייל-מאטיווען דארף אנגעוויזען ווערען אויף פאלגענדע שטעלען: „עס זענען פערהאן שטעלען אין תלמוד, וואס שטעהען אין סתירה מיט די זיטליכע אנשויאונגען. די דאזיגע שטעלען לאזען זיך נישט ענדגילטיג ערקלערען. דער תלמוד און „שלחן ארוך" זענען נישט קיין רעליגיאנס-ביכער, דורך די ליבעראלע יודען ווערען זיי בכלל נישט אנערקענט. קריטישע בעמערקונגען וועגען די דאזיגע ביכער בעדייטען נאך דעריבער נישט קיין בעליידיגונג פון דער רעליגיע".

די היטלער-פרעסע אין גאנץ דייטשלאנד טריומפירט צוליב דעם בעפרייאונגס אורטייל אין האלץ פראצעס. דער „פעלקישער בעאבאכטער" גיט אפילו צו, אז אין דעם פראצעס האט ד"ר בישאף בעשטעטיגט אונטער א שבועה די ריכטיגקייט פון די א. ג. מענשען-שעכטגעזעצען, וואס ווערט דערמאהנט אין זוהר".

דער דאזיגער אורטייל און זיינע מאטיווען האט ארויסגערופען גרויס פערביטערונג צווישען די יודען אין דייטשלאנד.

ריגער יודישע סוחרים ליקווידירען זייערע געשעפטען

באנקראט פון גרעסטען באנקיר אין באלטישען קאנט

ריגע (יט"א) מעהרערע ריגער יודישע סוחרים האבען בעשלאסען צו ליקווידירען זייערע אונטערנעמונגען און זיך בעזעצען אין א"י. ס'רוב זענען דאס געוו. האלץ-סוחרים, וועלכע האבען פריהער דא געפיהרט גרויסע מסחרים, אבער מיט'ן אונטערגאנג פון האלץ מסחר אין לעטלאנד האבען זיי געפונען פאר צוועקמעסיגער זיך צו בעזעצען אין א"י און איגוועסטירען זייערע קאפיטאלען אין דארטיגע אונטערנעמונגען. דאס זעלבע האגען בעשלאסען צו טון אויך מעהרערע פאבריקאנטען.

ריגע (יט"א) א גרויסע סענסאציע האט ארויסגערופען דער באנקראט פון גרעסטען באנק אין באלטיקום — דער „שעל"-באנק אין רעוועל, וועלכער געהערט צו דעם יוד שעל, כדי אויסצומיידען א פאניק איז די עסטאנישע רעגירונג געקומען צו הילף דער באנק און איהר געגעבען א מאראטאריום. א דאנק דעם האט די באנק ווידער בעקומען די מעגליכקייט טיילוויז צו בעגייען איהרע אפעראציעס.

שעל האט אין יאהר 1920 געעפענט א קליינע באנק-קאנטאר אין רעוועל. זיינע גרויסע עשירות האט שעל דערגרייכט דורך דעם, וואס ער האט בעקומען די פערמיטלונג ביים פערקויפען די סאוויעטישע גאלד אין אויסלאנד. ביסלעכוויז איז זיין באנק געווארען די גרעסטע אין גאנץ באלטיקום.

ריגע (יט"א) צוליב דעם גרויסען עקאנאמישען קריזיס, האבען אויך די ריגער כאר-שוהלען געהאט א בעדייטענדע קלענערע הכנסה ווי אין די פאריגע יאהרען, זייערע דעפיציטען זענען אזוי געוואקסען, אז די פערשטאנדען פון ביידע סינאגאגען האבען בעשלאסען אבצוזאגען זייערע כארען.

—=:)(:=—

א קרבן פון שפיאנאזש

סענסאציאנעל קרימינעלישער ראמאן

(56

עטעל איז אנידערגעפאלען אויף די קניע, און תחנונים'דיג אויסגעשטרעקט די הענד.

— איך פערשווער אייך, הארכט מיר אויס, סער ראבערט... מאקס האט נישט ערמארדעט די לעדי ראלסאן. דער אמת וועט אויפגעקלערט ווערען, איך ווייס נישט ווען, נאר ער וועט זיכער ארויסקומען! דער אמת קאן אבער קלאר ווערען צו שפעט, ווייל ביז צו דער עקזעקוציע איז געבליבען בלויז עטליכע שעה... זיין טויט וועט זיך ווי א שווערע לאסט לייגען אויף אייער געוויסען, ווייל איהר זענט דער איינציגער מענש, וואס קאנט איהם ראטעווען. אייער ווירקונג איז זעהר גרויס, און אייער ווארט אייער איז געגוג, אז דער אינערן-מיניסטער און דער קעניג זאלען אונטערשרייבען א בעפרייאונגס-פאפיר. זיי קאנען אפלייגען די עקזעקוציע, און דערווייל וועט זיך דער אמת ענטפלעקען, דער כבוד פון מיין מאן וועט ווערען צוריקגעשטעלט און מען וועט איהם ארויסלאזען פריי... סער ראבערט, האט רחמנות!

ראלסאן האט ווידער א קוק געטון אויפ'ן פארטרעט פון זיין ווייב, און עטעל'האט איהם נאכגעפאלגט מיט א בליק.

עטליכע סעקונדען איז אין צימער געשטאנען אנ'אנגעשטרענגט שטיל-שווייגען.

מיט א האסטיגער, ציטערדיגער שטים האט עטעל יסח"ים'דיג אויסגערופען, ווענדענדיג זיך גישט צום אלטען, נאר צו דעם בילד פון יענער, וואס איז פאר ראלסאנען נאכ'ן טויט אפילו געווען טייערער פאר'ן לעבען:

— אך! ווען איהר קאנט רעדען, ווען איהר קאנט זאגען דעם אמת! ווען איהר ווייסט, וויפיל טרעהרען איך האב פערגאסען! וויפיל איך האב מתפלל געווען פאר אייך ווען אייער שרעקליכער טויט האט צושטערט מיין גליק. ווען איהר ווייסט ווי מיין מאן האט געליטען פאר אייער מאן, וועלכער האט אייך ליב געהאט און האט אייך פערלוירען! אויב איהר ווייסט דאס, דארפט איהר דאך פערשטיין, ווי גרויס ס'איז מיין ווייטאג, און איהר דארפט ווייך מאכען אייער מאנס הארץ און אויספועלן ביי איהם די טובה!..

— גענוג! — האט דער סער ראלסאן טרוקען איבערגעשלאגען — עס האט קיין זין נישט צו אפעלירען צו טויטע, און ס'איז בחנם צו בעטען מיך, איך זאל זיך אננעהמען פאר אייער מאן... נישט אין מיין רשות איז עס צו ראטעווען איהם, און ווען ס'וואלט אפילו יא אזוי געווען, וואלט איך זיך אויך נישט אריינגעמישט... די גערעכטיגקייט מוז טון איהרס!

מיט א כעס'דיגען אויסגעשריי האט זיך אפגערופען מאריס סטאר:

— סער ראבערט!..

עטעל האט איהם אבער צוריקגעהאלטען.

צו דער יונגער פרוי יאיז פלוצים צוריקגעקומען איהר בערכענטע געלאסענקייט.

זי האט זיך אויפגעשטעלט, און מיט צופלאמטע אויגען האט זי זיך ארומגעקוקט אין צימער.

— קומט, עטעל. — האט מאריס בפאומרוהיגט ארויסגעשפעטשעט, און אנגענומען זי פאר דער האנד.

זי האט צו איהם א שמייכעל געטון:

— ניין, מאריס, האט קיין מורא נישט... איך בין נישט משוגע געווארען... יא, מיר וועלען באלד צוגיין צו מאקס'ן... א דאנק אייך דערפאר, וואס איהר האט מיך אויפגענומען און אויסגעהערט, סער ראבערט... איך וועל זיך בעמיהען צו פערגעסען דאס, וואס איהר האט מיר געזאגט... איצטיגען וועט איהר דערגיין דעם אמת... אדיע!... קומט, מאריס.

עטעל איז אוועק צו דער טיר און מיט א פעס טען טריט ארויס פון צימער.

סער ראבערט, וועלכער האט זי בעגלייט מיט'ן בליק, האט זיך פערשטעלט דעם פנים מיט די הענד, און מאכטלאז זיך אנגעלעהנט אויפ'ן ווענטעל פון בעוועגליכען שטול.

ווען מאריס און עטעל האבען ארונטערגעשטיגען פון די טרעפען, איז אויף די טרעפען דערשינען טאמסאן, און נאך א קורצען ישוב הדעת, איז ער זיי שטיל נאכגעגאנגען.

אונטען האט זיי בעגעגענט דזשענקינס, און ליבענסווירדיג געעפענט פאר זיי דאס טירעל פון דער טאקסובקע, וואס האט געווארט אונטען.

מאריס האט אריינגעזעצט עטעלען און זיך פערקליבען צו פערנעהמען אנ'ארט לעם איהר.

פלוצים איז אבער צוגעקומען טאמסאן.

— ווארט צו, דזשענקינס! מיסטער סטאר, דערלויבט מיר צו פערהאלטען אייך אויף א מינוט

דזשענקינס איז אפגעטראטען אין א זייט, מיידענדיג, אז דער קאמערדינער ערלעדיגט עפעס דעם סער ראלסאנ'ס אנ'ענין, און סטאר האט זיך א קעהר געטון צו איהם.

— גוט! ווענען וואס האנדעלט זיך?

— איין וויילע, קומט אהער צו מיר, — האט זיך אפגערופען טאמסאן, אפפיהרענדיג סטאר'ן עטליכע שריט ווייטער פון דער טאקסובקע — צי האב איך עס ריכטיג פערשטאנען, אז איהר און מיסיס קארלין זענט געקומען בעטען ביים סער ראבערט, ער זאל זיך אננעהמען פאר קארלינען?

— יא, נאר ער האט זיך אפגעזאגט. — האט מאריס טרוקען געענטפערט.

— איך האב דערפאר מורא געהאט, סער... און עס איז נישטא קיין שום האפנונג, אז דער אינערן-מיניסטער, אדער דער קעניג אליין וועט זיך אריינמישען...

— אויף ווי ווייט איך ווייס, איז קיין שום האפענונג נישטא.

— איך בין פערצווייפעלט, סער... שטארק פערצווייפעלט... אבער צייט איז נאך דא, און כל-זמן ס'האט נישט אויסגעשלאגען די לעצטע שעה, בעדארף מען נישט צו פערלירען די האפענונג... וואלט איהר נישט געקאנט צוריקקומען אהער נאך א זייגער?

— אהער? צו-וואס? — האט זיך מאריס פערוואונדערט.

— איך קאן עס אייך ניט אויפקלערען, אבער אויב איהר וועט קומען און בעטען ביים סער ראבערט, רעכען איך, אז ביי איהם וועט זיין א מענש... און... און ס'קאן זיין, אז אייער בקשה וועט דאן האבען דערפאלג... זאגט בעסער גארנישט דער ארימער מיסיס קארלין... גרייסט איהר פון מיין נאמען... בעמיהט זיך זי צו טרייסטען, און זאגט איהר, אז די גאנצע האפענונג איז נאך נישט פערלוירען.

— איך וועל קומען... איהר זענט א גוטער מענש, טאמסאן, און איך בין אייך זעהר דאנקבאר פאר אייער מיטלייד. — האט מאריס געענטפערט, איבערצייגט, איבערצייגענס, אז אלץ איז פערלוירען, און ס'וועט שוין דא גארנישט געלונגען צו פערריכטען.

(פארטזעצונג קומט).

האנדווערקער און האנדעל

אויף דער וואר!

פרנסה'לאזע

אין דער איצטיגער שווערער, ביטערער צייט האט זיך ביי יודען געשאפען א קאטעגאריע מענשען, וועלכע מיר רופען פרנסה'לאזע. אפילו איצט ווען אלע האבען דערווייל א פולע מויל מיט הילף אויף ווינטער, האט מען פיל גערעדט וועגען פרנסה'לאזע.

דער בעגריף איז אין עצם א ריכטיגער, ווער הייסט איצט א פרנסה'לאזער, דאס זענען די יודען, בעזונדערס האנדווערקער, וועלכע זענען פעהיג, ענערגיש, אן אייגענעם ארבייטס-ווארשטאט און דאך פוסטעוועט דאס אלץ, דער ווארשטאט שטעהט און ממילא איז קיין פרנסה נישטא.

דאס זענען נישט פון די קאטעגאריע מענשען, וועלכע דארפען א טעפעל טיי, א שטיקעל ברויט, אדער א טעלער זופ. דאס זענען מענשען, וועלכע קענען פערדינען, נאר ביי זיי איז אוועקגענומען געווארען די מעגליכקייט ארויסצובעקומען א שטיקעל ברויט פאר זיך און די פאמיליעס דורך דעם, וואס זיי קענען נישט בעשעפטיגען זייער ארבייטס-ווארשטאט.

טויזענדער יודישע האנדווערקער זענען פאראן אין לאדז, וועלכע קענען נישט האלטען קיין געזעלען, אבער זיי קענען אליין ארבייטען און ארויסבעקומען זייער פרנסה. די סיבה פון זייער נישט פערדינען איז די, וואס די מענשען האבען פשוט נישט די ערשטע עטליכע גילדען, וועלכע מ'דארף אריינלעגען אויף מאטעריאל, כדי אויסצופיהרען, וועלכע ס'איז בעשטעלונג.

נאך א זאך מוז מען בעמערקען, ווען דער קריזיס איז נישט געווען אזוי שטארק זענען געווען פערשידענע אינסטיטוציעס ווי דער רעטונגס-קאמיטעט, גמילות חסדים-קאסע ביי דער קהלה, האנדווערקער-בענק, וועלכע האבען געהאלפען די האנדווערקער מיט ביליגען קרעדיט, איצט ווען דער קריזיס איז געווארען שטארקער, ווען דער האנדווערקער איז ארימער געווארען, וואלט דער שכל מחייב געווען, אז די דאזיגע אינסטיטוציעס האבען איינגעשרומפען זייער טעטיגקייט, ערשטענס צוליב געלד-מאנגעל און צווייטענס צוליב'ן פעהלען פון צוטרוי, אזוי-ארום האט זיך געשאפען די קאטעגאריע פון פרנסה'לאזע.

איצט ווען די קהלה האט ברעה צו ארגאניזירען הילף פאר ארימע און פרנסה'לאזע דארף מען וועגען דעם געדענקען. פערשטעהט זיך, אז מ'קען נישט און מ'דארף נישט זיין געגען דעם, אז די קהלה זאל גרינדען אומזיסטע קיכען פאר ארבייטסלאזע און פעראָרימטע, מ'דארף באשפייזען קינדער, אבער זי דארף געדענקען, אז ווען זי ארגאניזירט די הילף זאלען גענומען ווערען אין אכט די ווירקליכע פרנסה'לאזע.

פאר דער דאזיגער קאטעגאריע, וואס זענען אמייסטען האנדווערקער, דארף די הילף ארגאניזירט ווערען אויף דעם אופן, אז זיי זאלען בעקומען אהן פראצענטיגע הלוואות אויסצוצאהלען אויף לאנגע טערמינען אין די קלענסטע ראטעס. אזוי-ארום וועלען די פרנסה'לאזע נישט פערוואנדעלט ווערען אין קיין שנארערס. מ'וועט זיך דערביי איינברענגען אויף ברויט און זופ, וואס ווערט איינגאנצען פערפאלען און די מענשען וועלען ווייטער זיך האלטען אויף דער אויבערפלאך, דערהאלטען זייער לעבענס-מוט און ווייטער זיין פראדוקטיווע מענשען.

די אנפיהרענדע האנדווערקער-אינסטאנצען דארפען זיך אויך פאראינטערעסירען מיט דעם דאזיגען ענין.

י. ד.

פרייע ארבייטס-מעגליכקייטען

פאר אלע, וואס ווילען ארבייטען

(דיסקוסיע-ארטיקעל)

די יודישע געזעלשאפטליכע טוער זענען, ווייזט אויס, איבערגעמאטערט פון דעם שטענדיגען קאמף וועגען הויך-פאליטיק און פערטראכטען זיך גארנישט איבער א פראבלעם, ווי דאס איז די יודישע מלאכה, אויף וועלכער עס איז יאהרען לאנג פערלייגט געווארען א נעץ און וועלכע, אויב מען וועט זיך נישט פרובען צו בעפרייען, קאן אמאל זיין צו שפעט.

אין יאהר 1927 דעם 15/6 איז פערעפענטליכט געווארען אין פוילען דאס צעכען-געזעץ, וועלכעס איז אויסגעארבייט געווארען דורך רעאקציאנערע עלעמענטען פון די פוילישע האנדווערקער.

דעם 15-טען דעצעמבער ה. י. ווערט פינף יאהר זייט עס איז פערעפענטליכט געווארען דאס צעכען-געזעץ, און עס לאזט זיך מאכען א קליינער בילאנס פון די פרוכטען פון געזעץ און דער סך-הכל — הוצאות און הוצאות. קיין איין [illegible] פונקט אויף קיין געביט, נישט אין מאטעריעלען און נישט אויפ'ן קולטורעלען. דער דלות איז אויף קיין האר נישט געלינדערט געווארען, קיין עקספארט איז נישט געשאפען, קיין נייע פרנסה-ווערקשטעלען זענען נישט געעפענט געווארען, נאר פערקעהרט, פאר דער יודישער בעפעלקערונג ווערען שוין פאקטיש אויפ'ן גרונט פון געזעץ אונמעגליך דאס אויסבילדען א גרעסערע טייל לערן-יונגלען. ביז היינט זענען כמעט נישט בעפרייט געווארען און ממילא קאנען די זעלבע קיינמאל נישט צוגעלאזען ווערען אלס מייסטער, דאס הייסט, עס איז שוין כמעט ווי אפגעשניטען געווארען, ווי אונבעמערקט די מעגליכקייט פון בויען יודישע מאסען-ארבייטס-ווערקשטעלען?

ווי קאן די יודישע געזעלשאפטליכע מיינונג אריבערגעהן גלייכגילטיג איבער דער פראגע?

עס האנדעלט זיך דאך אין רוב מנין פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען. ווי קען מען רוהען, ווען עס איז בעדראהט פאקטיש שוין 60 פראצענט פון די יודישע פערדינסט-ווערקשטעלען?

דאס צעכען-געזעץ איז א פערשטעלטער „מאר-נאפאל-געזעץ". אין פערלויף פון איניגע יאהר זענען צוגענומען געווארען איינציגע וויכטיגע פרנסה-צווייגען פון די יודען, ווי: טאבאק,- און בראנפען-מאנאפאלען, וואלד-האנדעל, מען בעשווערט דעם פוטער- און אייער-ארויספיהר. אויב די איבערגעבליבענע פרנסה-צווייגען האבען אנגעריהרט אין די טויזענדער יודישע עקזיסטענצען, בעדראהט דאס געזעץ צענדליגער טויזענדער עקזיסטענצען!

עס איז פאר קיינעם קיין סוד נישט, אז די האנדווערקער- און אינדוסטריע-קאמערן האבען ביז היינט נישט צו בעוויזען קיין איין פאזיטיוון אויפטו סיי פאר האנדווערקער און סיי פאר די סוחרים. די יודישע געזעלשאפטליכע טוער דארפען קאטעגאריש פערלאנגען דאס פולקאמע אנולירען פון דעם געזעץ. עס דארפען זיין פרייע ארבייטס-ווערקשטעלען פונקט ווי עס זענען פריי די ברייטע פוילישע ערד-ארבייטער-מאסען, וועלכע ארבייטען נאך היינט ס'רוב אויף א פרימיטיוון אופן.

עס פאלט גארנישט קיינעם איין צו נעהמען פאכמעניש אויסבילדען דעם פוילישען פויער. עס רוהען די אגראנאמען און די טראקטארען שטעהען אין די וויסטאוועס. דעם פויער וועט מען נישט פרעגען, צי ער האט טערמינירט ביים מייסטער אזוי פיל און אזוי פיל יאהרען, אדער צווינגען איהם צו בעלייגען אן עקסטרא „מיסטזשאווסקע" עקזאמען, אז ער זאל מעלקען די קוה מיט גאמקעס א. ד. גל.

עס פאלט נישט קיינעם איין מיט אמאל אזוי הויך צו קולטווירען די גרעסטע טייל פון די פוילישע בעפעלקערונג, וועלכע שטעהט פאקטיש אין דער אגראר-אינדוסטריע. פיה-צוכט, בינען-צוכט, און פרוכטען-קולטור פיל נידריגער פון די מערב-לענדער, אפגערעדט פון אמעריקע אדער אויסטראליען.

הונדערטער יאהרען האבען די יודען געארבייט און ענטוויקעלט די מלאכה אין פוילען, בעשיכט און בעקליידט און אפילו בעצירט סיי דעם המון און סיי די רייכע קלאסען.

פון טאנדייט ביז די פרעציזינע פיינע ארבייט, מיט פרימיטיווע ארביטס-מכשירים, ביז'ן בענוצען די היינטיגע מכשירים פון לעצטען ווארט פון דער טעכניק.

בעריהמט זענען אין דער וועלט די יודישע שניידער, קאמאשענמאכער. עס פאלט קיינעם נישט איין צו פרעגען אויף אן עקזאמען. די יודישע בעל-מלאכות האבען ענטוויקעלט ריזיגע מלאכה-אינדוסטריען אין אמעריקע, ענגלאנד פאר די מלחמה — נייע מלאכה-צווייגען פיהרען זיי איין אין די לעצטע נאך מלחמה-יאהרען אין די מערב-לענדער — ווי: פראנקרייך, דייטשלאנד און בעלגיען. אין די אויבענדערמאהנטע לענדער, וואו די בעפעלקערונג שטעהט פיל העכער אין קולטורעלען זין טראכט נישט קיינער צו מאכען קוואליפיקאציע-עקזאמענס פאר בעל-מלאכות. די מלאכה, די ריינע האנדווערקעריי האט גארנישט צו טון מיט אוניווערזיטעטען, פאר דעם בעל-מלאכה איז דער ווערקשטעל זיין אוניווערזיטעט. דער עקזאמען-צייגניש פון א קאמאשען מאכען זענען זיינע אויסגעצויגענע פינגער, פונקט ווי דאס אויג פון זייגערמאכער.

מען קאן נישט בשום אופן פערגלייכען א האנדווערקער ווערקשטעל מיט אן אפטייק. עס איז א קלארער פאקט, אז ביים פאסען א מלבוש דראהט נישט קיין לעבענס-געפאהר, ווי דער מינדעסטער טעות ביים אפטייקער. דאס הויך-קולטווירען און דיפלאמירען דעם בעל-מלאכה וועט נישט האבען קיין איינפלוס אויף זיין וואוילשטאנד. די וועלט ליידט שוין היינט פון איבער-איינפלוס פון דער אינטעליגענץ. עס איז א ביטערער גרייזגעל איבער א פאסטען. און ממילא קענען די האנדווערקער פאר-שריפטען נישט העלפען. ווי זיי האבען דורך די פינף יאהר פון עקזיסטענץ פון געזעץ נישט גע-האלפען צום פערבעסערען די לאגע פון בעל-מלאכה אין פוילען. די שעפער, די געזעצגעבער זענען אדורכגענומען מיט אונבערעכטיגטער שנאה צום יודישען בעל-מלאכה, צוליב קאנקורענץ טעמים און זיי ווילען זיך דעריבער שיצען מיט'ן געזעץ געגען וועלכען עס זאגען זיך ארויס אלע דעמאקראטישע און סאציאליסטישע קרייזען פון דער בעפעלקערונג אין פוילען. עס ווערט איצט גע-פלאנט איינצופיהרען צוואנגס-צעכען, פשוט דער-פאר, ווייל די יעניגע עלעמענטען בעפרידיגען שוין נישט די פרייע צעכען, וועלכע דארפען בכלל אלס מיטעלאלטערליכע אינסטיטוציע דורכאויס בע-קעמפט ווערען.

די לאזונג דארף זיין פרייע ענטוויקלונגס-מעגליכקייט פאר דער מלאכה.

ש. סטראוושינסקי.

איבער-ראט פון יוד. האנדווערקער

וועלכער דארף ערלעדיגען אלע לויפענדע ענינים

ביי דער געזעלשאפט „ארט" אין לאדז עק-זיסטירט א האנדווערקער-קאמיסיע, וועלכע האט די אויפגאבע צו האלטען דעם קאנטאקט מיט די יודישע האנדווערקער אין לאדז און אפצוהיטען, אויף וויפיל דאס איז מעגליך, די אינטערעסען פון די יודישע האנדווערקער.

די האנדווערקער-קאמיסיע האט איינגעזעהן, אז ס'זענען איצט פערהאן עטליכע ברענענדע ענינים, צו וועלכע די יודישע האנדווערקער אין לאדז מוזען האבען א פרעציזירטע שטעלונג, אזוי איז גאנץ מעגליך, אז גאר בקרוב זאל קומען צו א נאוועליזאציע פון צעכען-געזעץ. ס'איז אויך זעהר מעגליך, אז אין לאדז וועט אויך קומען צו נייע וואהלען צו דער האנדווערקער-קאמער.

די יודישע האנדווערקער זענען אבער צו די דערמאנטע פראבלעמען נישט צוגעגרייט, זיי זענען צושפליטערט, צו קיין פעראייניגונג קען בשום אופן נישט קומען. אויך דער לעצטער קאנגרעס האט נישט געהאט דעם כוח צו פעראייניגען די האנדווערקער אין לאדז.

צוליב דעם אלעם האט די האנדווערקער-קאמיסיע ביי „ארט" אויף איהרע איינציגע איני-ציאטיוו צונויפגערופען אויף היינט א קאנפערענץ פון פארשטעהער פון אלע יודישע צעכען אין לאדז. די קאנפערענץ איז געווידמעט דער פראגע פון שאפען אן איבער-ראט פון יודישע האנדווער-קער אין לאדז. דער איבער-ראט זאל שטעהן איבער אלע פארטייאישע חשבונות און אמביציעס און זאל זיך פערנעמען מיט ענינים, וואס געהען אן אלע יודישע האנדווערקער.

עקספארט פון ספארט-היטלען

פון לאדז קיין ענגלאנד

(–) דער יודישער היטעל מאכער-צעך האט זיך פעראינטערעסירט מיט דער פראגע, צי ס'וואלט נישט מעגליך צו עקספארטירען ספארט-היטלען, וועלכע זענען אויסגעארבייט געווארען דורך די לאדזער האנדווערקער, קיין ענגלאנד.

צו דעם צוועק זענען אנגעקניפט געווארען אונטערהאנדלונגען מיט פערשידענע ענגלישע פירמעס, וועלכע האבען געבעטען ארויסצושיקען מוס-טערען.

די היטעל-מאכער האבען שוין ארויסגעשיקט די פערלאנגטע מוסטער'ן און ס'איז פערהאן א האפנונג, אז גאר אינגיכען וועט מען קענען עקס-פארטירען לאדזער ספארט-היטלען קיין ענגלאנד.

פינאנץ-לאגע אין פערשידענע לענדער

(איבערזיכט)

די עקאנאמישע לאגע אין דייטשלאנד

אין זומער נישט-פיגעלדיג. דאס פאלן פון ענג-לישען פונט, די בעגרענצונג פון קרעדיטען מצד די פעראייניגטע שטאטען פון צפון-אמעריקע — האבען די לאגע אין דייטשלאנד פיל פערערגערט. לויט די אפיציעלע ציפערן, וועלכע די רייכס-באנק האט לעצטענס פערעפענטליכט, איז די דעקונג פון די רייכסמארק-באנקנאטען שטארק געפאלען פון צירקא 40 פראצענט, דעם 15-טען סעפטעמבער, אויף 31 פראצ., ביז דעם 30-טען סעפטעמבער און אויף 30 פראצ., ביז דעם 7-טען אקטאבער. טיילווייז ערקלערט זיך דאס דערמיט, וואס די דייטשע בעלי-חובות, וואס האבען געהאט שולדען אין פונטען, האבען לעצטענס אין א גרויסער מאס געדעקט זייערע חובות, אויסנוצענדיג דעם נידעריגען קורס פון פונט. נישט-האבענדיג קיין מזומנים, אויף איינ-צוקויפען דעוויזען, האבען זיי דיסקאנטירט זייערע פארטפעלען אין דער רייכסבאנק. דערמיט ערקלערט זיך דאס געוואלדיגע פערגרעסערען פון וועקסעל-פארטפעל אין דער רייכסבאנק אין פערלויף פון 15. סעפטעמבער ביז דעם 7-טען אקטאבער אויף צירקא 820 מיליאן רייכסמארק (לויט דער לעצטער סטאטיסטיק פון דער רייכסבאנק).

אין צוזאמענהאנג מיט'ן שטארקען אפפלוס פון אויסלענדישע וואלוטען זענען פערעפענטליכט גע-ווארען פארשריפטען, לויט וועלכע עס מוזען אנ-געמאלדען ווערען פון יעדען איינציגען די זאפאסען פון אויסלענדישע דעוויזען, וועלכע ער בעזיצט, אין ווערט פון 200 רייכסמארק אן (נישט ווי פריהער פון 1000 רייכסמארק). עס וועלען צוריקגעצויגען ווערען די אלגעמיינע ערלויבענישען, וועלכע בערעכטיגען דעם איינקויף פון דעוויזען, די ערלויבענישען וועלען בעגרעניצט ווערען אויף געוויסע מאקסימאלע סומען און וועלען זיין גילטיג נאר 1 מאנאט. די בערזע וועט פארלויפיג בלייבען געשלאסען. פריוואט קורסען טארען נישט פערעפענטליכט ווערען. די רעגירונג פערזיכערט, אז זי וועט נישט אפטרעטען פון דער גאלד-דעקונג און אז עס בעשטעהט נישט קיין געפאהר פון א דעוואלואציע. די נאהענטסטע צוקונפט וועט אונז איבערצייגען צי די פערזיכערונגען פון קאנצלער ברינינג און ד"ר לוטער, פרעזי-דענט פון דער רייכסבאנק. אין דעם פרט זענען ריכטיג. עס איז זעהר מעגליך, דאס אויב דער ביז-אהעריגער גרויסער דייטשער עקספארט וועט נישט אפגעשוואכט ווערען, וועלען די דייטשען — ביי אנ'ענטשפרעכענדער פאליטישער קאניונקטור — אויסמיידען א פרישע דעוואלואציע פון דער רייכס-מארק.

די פינאנץ-לאגע

טשעכאסלאוואקיי

זענען לעצטענס איינגעפיהרט געווארען טיילווייזע דעוויזען-בעגרעניצונגען.

אין עסטרייך

האט זיך פערערגערט זייט דעם קראך פון דער „קרעדיט-אנשטאלט". די גאלד- און דעוויזען-זא-פאסען, וועלכע האבען בעטראפען 800 מיליאן שילינג, זענען אראפגעפאלען אויף 302 מיליאן שי-לינג, די דעקונג פון די באנקנאטען איז אראפגע-פאלען פון 82 פראצענט אויף צירקא 30 פראצענט (די סטאטוט-דעקונג איז 25 פראצענט). די קורץ-טערמיניגע קרעדיטען, וועלכע עסטרייך האט לעצ-טענס געקריגען — 150 מיליאן שילינג פון באנק אף ענגלאנד און 100 מיליאן רעדיסקאנטא - קרע-דיט אין דער אינטערנאציאנאלער באנק אין באזעל — זענען קיר-צליך צאהלבאר, וואס פערערגערט נאך מעהר די פינאנץ-לאגע. דעריבער איז אויך עסט-רייך געצוואונגען צו רעדוצירען איהר בו-דזשעט אויף צירקא 240 מיליאן שילינג. די אויס-גאבען זענען פרעלימינירט געווארען אויף 1 מי-ליארד 900 מיליאן שילינג און די הכנסות — אויף 2 מיליארד שילינג. האבענדיג אין האנד דעם אוי-בענדערמאהנטען פעסטגעזעצטען בודזשעט, אין וועל-כען די הכנסות שטייגען איבער די הוצאות אויף 100 מיליאן שילינג. האט די רעגירונג אנגעהויבען זיך צו באמיען וועגען א פרישער הלוואה אויפ'ן אינטערנאציאנאלען געלט-מארק. איהרע באמיהונגען וועלען זיכער געקרוינט ווערען מיט ערפאלג. אויך אין

אין האלאנד

ווערט פאראויסגעזעהן א בודזשעט-דעפיציט אין דער הויך פון 50 מיליאן פלארען. אום טיילווייז צו דעקען דעם דעפיציט ווערט פראיעקטירט איינצו-פיהרען א העכערען שטייער אויף בענזין, וואס וועט אריינברענגען ביז א 30 מיליאן פלארען. די פעה-לענדע 20 מיליאן פלארען וועלען געשניטען ווערען פון פערשידענע פאזיציעס פון די פרעלימינירטע בודזשעט-אויסגאבען.

אין די פינאנץ-קרייזען הערשט די מיינונג, דאס נאך די וואהלען

אין ענגלאנד

וועט דער קורס פון פונט סטאביליזירט ווערען אויף 4 דאלאר, פוילען הויבט שוין אן צו פיהלען דעם שאדען, וואס עס האט איהר געבראכט דאס פאלען פון ענגלישען פונט. דער הויפט-עקספארט פון קויה-לען, מאנופאקטור, -אויסארבייטונגען, ווייץ, יעופות און אייער הויבט אן שוואכער צו ווערען.

די האנדעלס-אפטיילונג פון דער פעלקער-ליגע האט לעצטענס פערעפענטליכט פאלגענדע, אינטע-רעסאנטע סטאטיסטישע ציפערן: אין פערלויף פון די יאהרען 1925 ביז 1929 איז די צאהל פון דער בעפעלקערונג אויף דער גאנצער וועלט פער-גרעסערט געווארען אויף 4 פראצענט; די וועלט-פראדוקציע איז גרעסער געווארען אויף 11 פראצ.; דער וועלט-האנדעל — אויף 19 פראצענט. אין פערגלייך מיט 1929 איז אין יאהר 1930 די וועלט-פראדוקציע אראפגעפאלען אויף 4 פראצענט, דער-רונטער די אייראפעאישע — אויף 10 פראצענט, (סאוויעט-רוסלאנד ווערט אין אכט נישט גענומען). אין יאהר 1931 איז די וועלט-פראדוקציע צוליב'ן וועלט-קריזיס שטארק געפאלען. גענויע סטאטיס-טישע ציפערן פעהלען.

יעקב נאמיאט

ניי ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי ער פאלקסבלאט

דינסטאג 27 טז מרחשון תרצ"ב

אקטאבער

זון-אויפגאנג 6.21
זון-אונטערגאנג 4.23

פון דהאנדעל"ס-געריכט

סאוו. האנד.-מיסיע גיט אפ אנ'אפעלאציע געגען פסק-דין פון לאדזער קרייז-געריכט

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט די סאוויעטישע האנדעלס-מיסיע אין ווארשא פארפיהרט א פראצעס געגען דער לאדזער פירמע „ברודער הערמאן און שותף" אויף א סומע פון 10 טויזענט דאלאר ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, האט די פירמע געגעבען דעפא-וועקסלען, וועלכע די סאוו. האנדעלס-מיסיע האט נישט געהאט קיין רעכט אויסצושטעלען. דאס געריכט איז געשטאנען אויפ'ן שטאנדפונקט, אז די סאוו. האנד. מיסיע האט די דעפא-וועקסלען, וואס זענען געגעבען געווארען אין „בלאנקא", נישט געטארט לאזען אין פערקעהר. דאס געריכט האט דערום די אנקלאגע אפגעווארפען.

נעכטען האט די סאוו. האנדעלס-מיסיע דורך איהר בעפולמעכטיגטען אדוו. דוראטש אריינגעטראגען אנ'אפעלאציע, אין וועלכע זי בעמיהט זיך צו בעווייזען, אז די אנקלאגע איז א בעגרינדעטע.

אין קורצען וועט די אפעלאציע בעטראכט ווערען דורכ'ן אפעלאציע-געריכט.

י * * * ן

אין אפריל 1929 האט דאס געריכט פערעפענטליכט אנ'אויפאדלאשטש דער פירמע ברידער בארענשטיין (פיעטרק. 122).

אין סעפטעמבער ד. י. האט די פירמע פארגעלעגט צו רעגולירען אויף 10 פראצ. אויף וואס א גרויסער טייל פון די בעלי-חובות האבען מסכים געווען.

דאס געריכט האט דעם אפמאך נישט בעשטעטיגט.

בעאבאכטונגען און פראטעסטען

בעראטונגען פון דער צווישענפעראיינס-קאמיסיע פון די האנדעלס-אנגעשטעלטע

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער צווישענפעראיינס-קאמיסיע פון די האנדעלס - אנגעשטעלטע (אין לאקאל פון פוילישען האנדעלס-אנגעשטעלטען-פעראיין) זענען צוזאמענגערעדט געווארען א רייהע אקטועלע פראגען, וואס זענען איצט נוגע די אינטעלעקטועלע ארבייטער.

קודם כל איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו די מאסגעבענדע פאקטארען מיט א פראטעסט געגען אויסמיידען די אנגעשטעלטען-ספערען ביים בעטראכטען ענינים, וואס זענען פארבונדען מיט'ן ווירטשאפטליכען קריזיס און מיט די אופנים פון קעמפען געגען דער ארבייטסלאזיגקייט.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען בעמיהען זיך איינצופיהרען אין לעבען די געזעצען וועגען פאבריקס-ראטען און קאלעקטיווע אפמאכען.

דאס פרעזידיום פון דער צווישענפעראיינס-קאמיסיע האט אויך פעסטגעשטעלט, אז דער ביז-איצטיגער מאנגעל אין קאנטראלע איבער דער פראדוקציע ברענגט דערצו, אז געוויסע אונטערנעהמונגען ערקלערען זיך בייזוויליג פאר באנקראט.

די אנגעשטעלטען-ארגאניזאציעס האבען דעריבער בעהאנדעלט די צוועקמעסיגקייט פון פארלייגען די מאסגעבענדע פאקטארען, אז אין באנק-ראט-פאלען, וואו ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען בייזער ווילען מצד די אונטערנעהמער, זאלען די אונטערנעהמונגען דורך דער מאכט ווערען פארדונגען צו בעזונדערע אנגעשטעלטע, וועלכע זאלען מיט דער הילף פון סובווענצען פיהרען די אונטערנעהמונגען אויף ראציאנעלע דרכים.

דאס פרעזידיום האט חוצדעם בעשלאסען ווידער ארויסצוטרעטען מיט א פראטעסט געגען בעשעפטיגען אין לאדזער אונטערנעהמונגען נישט קיין לאדזער און אויסלענדער.

„בני-ברית", „טאז", „וויזא" און „פראצא"

נעהמען אונטער אנ'אקציע אויף בעשפייזען יודישע קינדער ווינטער-צייט

(—) אין לאקאל פון דער „בני-ברית"-לאזשע איז פארגעקומען א גרויסע קאנפערענץ פון פארשטעהער פון „בני ברית", „טאז", „וויזא" און פרויען-פעראיין „פראצא", וועגען אונטערנעהמען אנ'אקציע פאר די ארימסטע יודען אויף ווינטער.

די דיסקוסיע ארום דער דאזיגער פראגע איז געווען זעהר א לעבהאפטע אין צום סוף איז בעשלאסען געווארען אונטערצונעהמען א זעלבסטשטענדיגע אקציע אויף צו בעשפייזען די ארימסטע קינדער פון די יודישע פאלקס-שולען.

פון דער דאזיגער שטיצע וועלען קענען געניסען די קינדער פון די שולען, וועלכע שטעהען אונטער דער מעדיצינישער השגחה פון „טאז" און וואס געניסען נישט פון דער שטיצע פון מאגיסטראט און וואיעוואודזקי-קאמיטעט.

דערווייל וועלען געשפייזט ווערען 200 קינדער. אין די שולען. וואו ס'זענען פערהאן איינריכטונגען אויף קוכען, וועלען די קינדער בעקומען מיטאגען, דארט וואו ס'זענען אזעלכע איינריכטונגען נישט פערהאן וועלען זיי בעקומען מילך מיט זעמעל.

די מיטלען אויף דער אקציע וועלען געשאפען ווערען דורך די 4 דערמאהנטע געזעלשאפטען. די ארגאניזאציע פון דער גאנצער אקציע האט איבערגענומען די געזעלשאפט „טאז".

לאדזער האנדווערקער-ראט פראטעסטירט

געגען בעשטימען דעם ה' פיעקארסקי אלס דירעקטאר פון ראט פון די האנדווערקער-קאמער

(—) ווי בעקאנט איז אין לאדז א לאנגע צייט געווען דירעקטאר פון דער האנדווערקער-קאמער דער ה' פיעקארסקי.

ה' פיעקארסקי האט זיך ארויסגעשטעלט אלס מענש, מיט איבערצייגונגען, וועלכע האבען נישט ענטשפראכען דער מעהרהייט פון דער לאדזער האנדווערקער, בעזונדערס האבען דעם ה' פיעקארסקי גוט געקענט די יודישע ראטמענער פון דער קאמער וועלכע האבען געהאט פון איהם פערשידענע שטיקער וואס זענען בשום אופן נישט געווען לטובת די יודישע האנדווערקער.

איצט איז מיט'ן אנטייל פון דער לאדזער קאמער געשאפען געווארען א ראט פון אלע האנדווערקער-קאמערען אין פוילען, דער ה' פיעקארסקי, וועלכער איז געווען פריי באכדעם ווי די לאדזער האנדווערקער-קאמער האט אנגענומען זיין דעמיסיע, האט בעקומען א פאסטען אלס דירעקטאר פון ראט.

די לאדזער האנדווערקער האבען וועגען דעם ארויסגעשיקט א שריפטליכען פראטעסט צום ראט, דער פראטעסט איז אונטערגעשריבען געווארען דורך אלע יודישע ראטמענער און דורך א גרויסען טייל פוילישע ראטמענער.

ווי זעהט אויס די האנדווערקעריי

אין לאדזער וואיעוואודזטווע

(—) די לאדזער האנדווערקער-קאמער האט זיך איצט גענומען צו א גרויסער און ערנסטער ארבייט.

ס'האנדעלט זיך וועגען צונויפשטעלען א בעריכט פון האנדווערקער פון לאדזער וואיעוואודזטווע פאר'ן יאהר 1930.

היות ווי ס'איז פערהאן אזא מין בעריכט פון יאהר 1928 וועט דער נייער בעריכט געבען אנ'אפשפיגלונג פון דעם, אויף וויפיל ס'איז ביי די האנדווערקער געפאלען די פראדוקציע, די צאהל געזעלען און געהילפען, וויפיל פאטענטען ס'זענען ווייניגער ארויסגענומען געווארען, ווי גרויס ס'איז די ארבייטסלאזיגקייט און אזוי ווייטער.

דער נייער בעריכט וועט ערלויבען ארויסצוציהען די געהעריגע קאנסעקווענצען פון דער טרויעריגער לאגע פון די האנדווערקער.

5000 ארבייטער

האבען נעכטען געווארפען די ארבייט

(2) נעכטען האבען אין לאדז פערשטרייקט 16 פאבריקען, פון דער נישט - ארגאניזירטער אינדוסטריע.

5000 ארבייטער האבען געווארפען די ארבייט.

אזוי-ווי כאדע, קלאסען-פעראיינען און „פראצא" האבען בעשלאסען געגענצושטעלען זיך דער שטרייק אקציע, האט זיך דער קארטעל פון די רעכטע נ.פ.ר'ישע פעראיינען געווענדעט צו דער צווישענפעראיינס - קאמיסיע וועגען צוזאמענרופען אויף היינט א בשותפות'דיגע קאנפערענץ, בכדי ארומצורעדען די ווייטערדיגע שטרייק-אקציע.

אויף דעם 28-טען איז אויך צוזאמענגערופען וועגען דעמועלבען ענין א פערזאמלונג פון פאבריקס דעלעגאטען אין „ענגלישען זאל".

טאג-נאטיצען

טוט נישט אזא זאך...

מיר זענען עדות פון א מוראדיגער און פערצווייפעלטער „ערשיינונג אויף דער יודישער גאס, די פילאנטראפיע, אין איהר איצטיגען זין, די געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס וועלכע וואלטען איצט אין דער שווערער צייט געדארפט פונאנדערוויקלען זייער ארבייט, זעהען אז די ליידען פון וואס א גרעסערע צאהל עלענדע און אומגליקליכע זאלען געלינדערט ווערען, שרומפען זייער טעטיגקייט און אין דער לעצטער צייט פערמאכען זיי זיך אינגאנצען.

ערשט נישט לאנג האבען מיר געשריבען וועגען דעם, אז די אפטיילונג פון „יעאס", וועלכע איז איינע פון ד וויכטיגסטע סאציאל-געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, האט זיך פערמאכט, אהן דעם, אז די פערוואלטונג זאל אנפרעגען וועגען דעם די אלגעמיינע פערזאמלונג, די פערוואלטונג האט פשוט געוואלט ארונווארפען פון זיך דעם עול, מ'האט נישט אפעלירט צו דער געזעלשאפט, גאר נישט פערמאכט דעם לאקאל און א סוף.

די דאזיגע האנדלונג פון דער „יעאס"-פערוואלטונג האט געגעבען מוט אויך אנדערע אנפיהרער פון די אינסטיטוציעס, אז זיי זאלען טון דאס אייגענע, מיר ווייסען ווי שווער ס'איז אין איצטיגען מאמענט אויסצוהאלטען אינסטיטוציעס, ווי איז אבער אחריות און פעראנטווארטליכקייט ?

מיר דערוויסען זיך איצט, אז אין עטליכע יודישע יתומים-הייזער קומען פאר בעראטונגען וועגען דעם, אז די אינסטיטוציעס זאלען געשלאסען ווערען און די קינדער זאלען פונאנדערגעלאזט ווערען, אין איין יתומים-הויז, האט מען שוין געשלאסען 2 שטאק און רעדוצירט די צאהל יתומים, אנדערע טראכטען וועגען אינגאנצען שליסען די אינסטיטוציעס. דער ענין הויבט אן ווערען עפידעמיש אויף אזא אופן וועלען אלע די וועלכע טראגען די לאסטען פאר וועלכע ס'איז ארבייט, ארונווארפען די משא פון זיך מיט א לייכט-הארץ.

וואוהין וועלען געהען די צעהנדליגער יתומימלעך פון די הייזער, וועלכע האלטען זיך ביים שליסען. מיר אפעלירען צו די אנפיהרער, אז זיי זאלען נישט דערלאזען צו אזא אויסגאנג, מיר ווענדען זיך גלייכצייטיג צו דער יודישער געזעלשאפט, זי זאל זיך באך מעהר אנשטרענגען און נישט דערלאזען צו אזא מוראדיגען, פערצווייפעלטען שריט.

האט גאט אין הארצען, טוט נישט אזא זאך...

י. ד.

ש. בודזינער רעזיגנירט פון זיין מאנדאט אין קהלה-ראט

(–) נעכטען איז אין קהלה-קאנצעלאריע אנגעקומען א בריף פון ה' ש. בודזינער, וועלכער איז אויסגעוועהלט געווארען פון דער „מזרחי"-ליסטע אין קהלה-ראט, אז ער רעזיגנירט פון זיין מאנדאט.

אויף זיין ארט נעהמט אריין אין ראט, דער צווייטער קאנדידאט פון דער „מזרחי"-ליסטע ה וואלף זילבערשטיין.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon 12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערפיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביימאג און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער
XVI יאר ווילנער טרופע
אנפירונג: מ. מזאה.
אנהויב פון ווינטער-סעזאן! היינט, דינסטאג, ד. 27. אקטאבער 1931, 9 אווענט
„שווארצע גענא"
(אלע גאטס קינדער האבן פליגעל) פון יודזשין אניעל.
ס'נעמען אנטייל:
דזשים הארריס . . . יעקב ווייסליץ
„ אלס יינגל . משה פאמאשינסקי
מרס הארריס, דזשימס מוטער יוכבר ווייסליץ
באסטי „ שוועסטער אסתר גאלדענבערג
עללע דאוונעי . . מרים ארלעסקא
מיקי . . . . יעקב מאנסדארף
שארטי . . . . נחום מעלניק
נעגער, ווייסע.
רעזשי: יעקב ראטבוים, דעקאראציעס און קאסטיומען: אנדזשעי פראנאשקא. נעגער-געזאנג: הענעך קאן.
מיטוואך און דאנערשטאג שפילט די טרופע אין קאליש.
פרייטאג, ד. 30-טן – לטובת דעם קוראטאריום פון די שולען און קינדער-היימען א.ג. פון וול. מעדעם אין לאדזש-פרעמיערע (בענייונג) גרינע פעלדער

יודיש טעאטער
אין „פילהארמאניע“
דירעקציע: א. בעזמאן.

פרייזען: באלקאן און גאלעריע 50 גראשן, גאנצער פארטער נאר צו 1 זלאטי.

לעצטע צוויי רעגינא צוקער
גאסטראלען פון
מיט'ן אנטייל פון די ווארשאווער ארטיסטען: ה. צימבאליסט, ל. יאקובאוויטש, ל. נעט-ליכערמאן, א. אייזענבערג

נוצט אויס די געלעגענהייט! פערשפעטיגט נישט! נוצט אויס די געלעגענהייט!

רעגינא צוקער געזעגענט זיך מיט לאדז! פאזיטיוו די לעצטע 2 מאל! צו וואס רעקלאמען? אז אלע זעהן אויסנאהם, וועלכע האבען געזעהן רעגינא צוקער זענען איבערצייגט, אז זי האט געשלאגען דעם רעקארד מיט איהר חן, שפילען, זינגען און טאנצען. אלע ווייסען שוין, אז רעגינא צוקער איז די איינציגע אנערקענטע פלאם-פייערדיגע בעליבטע סוברעטין, פון וועלכע עס שפרודעלט א קוואל פון הומאר און וויץ! רעגינא צוקער'ס לאזונג: כל זמן מען לעבט זאל זיין געלעבט!!!

ווער ס'וויל באמת גוט פערברענגען 2 גרויסע אווענדען מיט א סך פערגעניגען פאר ווייניג געלד, דער זאל געדענקען צו קומען היינט, דינסטאג, ד. 27/X, אנהויב פונקט 9 אוו. זעהן צום לעצטען מאל דעם גרעסטען שלאגער

היינט אין 7-טן הימעל

אפערעטע אין 3 אקטען מיט פיל נומערן געזאנג און טענץ פון מ. גאלדבערג.

מארגען, מיטוואך, דעם 28. אקט. אנהויב פונקט 9 אווענד לעצטע פייערליכע אפשידס-פארשטעלונג רעגינא צוקער אין איהר גרויסען סוקסעס - שלאגער

„איציקל שיינעץ“

אפערעטע אין 2 גרויסע אקטען פון ש. גאנער.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

די רעגיסטראציע פיהרט אדורך די מיליטער-ביורא פון מאגיסטראט אויף זאוואדזקא 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אזייגער.

עס דארפען זיך שטעלען:

היינט, דינסטאג, ד. 27 אקטאבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 קאמיסאריאט מיט די אותיות

I J K

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 11 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

A B C D E F

מארגען, מיטוואך, ד. 28 אקטאבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 קאמיסאריאט מיט די אותיות!

O P R

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 11 קאמיסאריאט, מיט די אותיות:

G H Ch I J K

אפטייקען

(2) היינט בײנאכט דיושורירען: מ. קאצ פערקאוויטש (זגערושער 54), י. סיטקעוויטש (קא-פערניקא 26), י. זונדעלעוויטש (פיעטרקאווע 25), וו. סאקאלעוויטש (פשעיאזד 10), מ. ליפעץ (פיעטרקאווער 193), ריכטער און לאבאדא 11 ליס-טאפאד 86).

נור 4 גאסטשפילען
פון די ליבלינגען
דינה האלפערן
און סעם בראנעצקי
אין פילהארמאניע
שוין דעם פרייטאג
וואס? לעזט מארגען! וואס?

די אקציע לטובת ארבייטסלאזע

די לאדזער שטאטישע סטאראסטווע האט אונז צוגעשיקט פאלגענדען קאמוניקאט:

„אין די נאהענטסטע טעג – לויט'ן פעסט-געשטעלטען פראגראם פון שטאטישען קאמיטעט פאר ארבייטסלאזיגקייט-ענינים – וועט אין דער שטאט פארקומען א זאמלונג פון מלבושים, שיך, און וועש.

די זאמלונג וועט אדורכגעפיהרט ווערען אויפ'ן יסוד פון בריף, וואס דער שטאטישער קא-מיטעט וועט ארויסגעבען.

מעלדענדיג וועגען דעם, בעט דער קאמי-טעט אלע לאדזער איינוואוינער זיי זאלען איבער-געבען אויף די הענד פון די זאמלער די געהע-ריגע מתנות.

ביי א גוטען ווילען פון דער געזעלשאפט קאן געלינדערט ווערען דער בייזער גורל פון די ארבייטסלאזע.

זאל נאר איטליכער דערפיהלען זיין בירגערליכען חוב.

פאר'ן קאמיטעט

(–) יאן דיכדאלעוויטש.

פון קליינהענדלער-פעראיין

(פאמארסקא 15)

וועגען הילף פאר פעראימטע ה״ה ייגהענדלער

דער שרעקליכער עקאנאמישער קריזיס, וועל-כער לאזט זיך פיהלען אין אלע קרייזען, האט זיך אמשטארקסטען אפגערופען אויף דעם ארימען קליינהענדלער.

הונדערטער קליינהענדלער, וועלכע האבען אין די נארמאלע צייטען פערדינט אויף אלטעגליכע חיוה, האבען צוזאמען מיט'ן פערגרעסערן זיך פון דער צאהל ארבייטסלאזע, פערלוירען די פרנסה. זייער לאגע פערערגערט זיך פון טאג צו טאג, זיי נעהען צו גרונד, יודישע עקזיסטענצען ווערען צו-זאמענגעבראכען, און עס איז דעריבער דער דרינ-גענדער חוב מיט אלע כוחות הלפען צו בעקעמ-פען זייער נויט אין דעם קומענדען ווינטער.

דער צענטראלער קליינהענדלער - פעראיין (פאמארסקא 15) האט שוין אנגענומען וועגען דעם ענטשפרעכענדע שריט. צווישען אנדערען האט ראטמאן כערי די פערגאנגענע וואך קאנפערירט מיט'ן לאדזער וואיעוואדע, מיט'ן סטאראסטע און מיט'ן פרעזעס פון דער יודישער קהלה, דעפוטאט מינצבערג. זיי אלע האבען צוגעזאגט מיט דעם ענין זיך צו פעראינטערעסירען און געבעטען פאר-לעגען א פראיעקט, אין וואס פאר א פארם די הילף זאל קומען.

וועגען דעם ענין איז גערופען געווארען א מאסען-פערזאמלונג, וועלכע עס דארפען בייוואוי-נען סיי די, וואס נויטיגען זיך אין הילף, סיי די, וועלכע קאנען מיט הילף דינען.

זונטאג, פארמיטאג איז אין דעמזעלבען פער-איין פארגעקומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער שאכער-סעקציע. נאכ'ן טעטיגקייטס-און קאסע-בעריכט, האט ראטמאן כערי אינפארמירט וועגען זיין קאנפערענץ מיט'ן קאמיסאר פון דער קראנקען-קאסע. וועלכער איז מספים צו פערזיכערען די שאכערס. ס'גייט נאך וועגען דער הויך פון חודש-אפצאהל. דער ענין זאל אויך בקרוב גינסטיג ער-לעדיגט ווערען. עס איז נאך בעריהרט געווארען די פראגע וועגען ליצענציעס. און צום סוף אויס-געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג:

פרעזעס – ניימאן; וויצע-פרעזעס צאלעל; קאסירער – פוקס; עקאנאם – אווראנסקי, סעקרע-טאר – וויטענבערג; מיכאלעוויטש, זיגעלבוים, מאשקאוויטש; רעוויזיאנס-קאמיסיע: ווייסמאן, וויינ-בלום און גרינשפאן.

קלאנג-קינא-טעאטער
APOLLO
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
דער אראבער
דראמע פון רייך און ליידענשאפט, וואס שפילט זיך אפ אויפ'ן באדען פון שענעם מזרח-נעביט. אין די הויפט-ראלען:
RAMON NOVARRO i A. TERRY
„ANGELITA“
פילם פול מיט רייץ און שענע מעלאדיעס. אין די הויפטראלן:
René Adore i George Durycca
אנהייב אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמ. שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

מ'גייט משנה שם זיין א גאס און א פלאץ

(2) אין לאדזער מאגיסטראט איז איינגע-פלאסען מצד דער מיליטער-מאכט א פארשלאג וועגען ענדערען דעם נאמען פון „פלאץ געג. הא-לערא“ אויף „פלאץ דזשעטשי קאניאווסקיך“, און, פערשטעהרט: די גאס פון 28 קאניאווער שיטער-פולק זאל בעקומען דעם נאמען האלער-גאס.

קאנפערענץ וועגען טכסוך איך די בעקערייען

(ב) אין שייכות מיט'ן טכסוך אין די בעקע-רייען האט דער ארבייטס-אינספעקטאר צוזאמענגע-רופען א געמיינזאמע קאנפערענץ פון ביידע צדדים אויף פרייטאג, דעם 30 ד. ח.

ר. איזראעל.

קפערעלע

א סענסאציאנעל-ערראמישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

(4

ביידע פרויען האבען זיך דערשראקען.

— ווער איז דארט האט פערעלע געפרעגט, צוגעהענדיג צו דער טיר.

— עפענט דא איז פאליציי, האט מען פון דרויסען געענטפערט.

— וועה איז מיר, וואס איז געשעהען, האט פרוי האלפערן פערבראכען די הענד, פערעלע, זאג מיר וואס איז געשעהען, דו ווייסט וועגען עפעס.

— איצט איז נישט קיין צייט צו רעדען וועגען דעם, מאמע גיי עפען די טיר. אין שטוב זענען אריינגעקומען א מאנספערשוין, א הויכער, א דארער מיט אויסגעגוועהנליך ברייטע פלייצעס מיט אזעל-כע מאדנע אויגען ווי שפיזען, אויגען, וועלכע האבען אדורכגעדרונגען יעדען איינציגען, וועלכער האט זיך מיט זייער בליק בעגעגענט.

— וואס פערלאנגט דער הער, האט פערעלע גע-פרעגט און א שודער איז אדורך דורך די ביינער, אנקוקענדיג דעם מענש מיט די שלאנגע אויגען.

— ענטשולדיגט פרייליין, ענטשולדיגט מאדאם האלפערן, האט דער הויכער מאנספערשוין זיך העפ-ליך פערנויגט, וואס איך שטער אייך, וואס איך בין געקומען אין אזא נישט פאסיגע צייט, איך ווייס ווי פיינליך דער מאמענט איז ביי אייך, אבער ס'האנ-דעלט זיך דא וועגען זעהר וויכטיגע פראגען, כמעט לעבנס-פראגען.

פערעלע האט זיך בעמיהט צו בלייבען רוהיג און האט געפרעגט

— ביטע וואס האט איהר אונז צו זאגען?

— ערשטענס וויל איך אייך זאגען ווער איך בין, איך בין אמאל געווען דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט און איצט בין איך דער אומגליק-ליכסטער. איך בלאנקע מיך איצט אויף דער וועלט ווי אנ'אומרוהיגער, פערשאלטענער גייסט, וועלכער האלט פאר זיין אויפגאבע נאר שלעכטס צו טון ביז ער וועט נישט דערגרייכען זיין ציל, איבריגענס דארפט איהר דאס איצט נישט צו וויסען.

— וואס פערלאנגט איהר פון אונז, האט ערע-לע ווייטער געפרעגט, צוטולענדיג צו זיך איהר מוטער, וועלכע איז געווען מעהר טויט ווי לעבעדיג.

— איך פערלאנג, אז איהר זאלט מיר זאגען, וואו דרייהארן האט בעהאלטען דאס געהיימנישפולע קעסטעלע.

— וועגען וואס רעדט איהר, איך פערשטעה אייך גארנישט, האט פערעלע ווייטער געפרעגט

— איהר ווייסט אויסגעצייכנעט. מיט א שעה צוריק האב איך דאס קעסטעלע געזעהען אין די הענד פון א פרייליין, וועלכעס האט עס ערגעץ וואו אוועקגעטראגען אויפ'ן אויפטראג פון דרייהארבען, אבער עפעס אויף א מאדנע אופן, וועלכען איך קען נאך ביז איצט נישט פערשטעהען, איז דאס קעסטעלע פון איהרע הענד פערשוואונדען געווארען, איך בין שוין צוליב דעם בעגאנגען היינט א מאדה, איבער אנ'אונשולדיגען מענש, אבער נישט געפונען דאס וואס איך האב געזוכט, איך בין איבערצייגט, אז איהר זענט די איינציגע פאר וועמען דרייהארן האט נישט קיין סודות, אז איהר ווייסט זיכער וואס ז'ערמיט איז געווארען. דעריבער בין איך צו אייך געקומען.

— אמת, האט פערעלע מיט איבערלעגונג געזאגט, איך ווייס וועגען וואס פארא קעסטעלע איהר רעדט, אבער איך זאג אייך אויפריכטיג, אז צווישען מיר און לעאן דרייהארן איז אלץ פערענ-דיגט און דעריבער ווייס איך בכלל נישט וואס היינט איז פארגעקומען.

— פארוואס זענט איהר היינט נישט געגאנגען צו דרייהארנען, איהר האט דאך בעקומען א דער-פעשע פון איהם, אז איהר זאלט היינט זיבען א זייגער זיין ביי איהם.

— איך האב קיין שום דעפעשע נישט בעקומען

— דאס איז נישט מעגליך, איך האב אליין פאלסיפיצירט אזא דעפעשע און זי אליין ארויסגע-שיקט.

— איך ערקלער אייך נאכאמאל אז איך האב אזא דעפעשע בכלל נישט בעקומען.

דער מענש מיט די שלאנגען-אויגען האט זיך א ביסעל פערטראכט.

— איך גלויב אייך, האט ער געזאגט, איך קען אייך צו גוט פערעלע, אז איך זאל אייך נישט גלויבען, הגם איך האב אייך נאך קיינמאל נישט געזעהען און קיינמאל מיט אייך נישט גערעדט, קען איך אייך זעהר גוט.

— און איהר זייט גארדאן?, האט פערעלע גלייך דערויף געענטפערט.

— יא, אזוי איז עס האט דער מוראדיגער מענש געענטפערט און איז ארויס פון צימער.

— וואס קומט דא פאר האט די פרוי האלפערן מיט שרעק געפרעגט, עפעס פאסירען די לעצטע צייטען שרעקליכע און געהיימנישפולע זאכען. פע-רעלע איך וויל וויסען, דו ביזט דאך געבליבען די איינציגע טרייסט אין מיין לעבען.

— מאמעשי, דו וועסט אלץ וויסען, נאר נישט איצט, נישט איצט.

פערעלע האט זיך געגרייט אוועקצוגעהען

— וואוהין ווילסטו איצט געהען.

— איך מוז זעהען לעאנען פאר יעדען פרייז, איך מוז איהם ווארענען פאר אנ'אומגליק וואס גרייט זיך פאר איהם.

פרוי האלפערן האט געפרובט אפצוהאלטען פערעלען, אבער פערעלע איז שוין געווען אויף די טרעפען.

זי איז גלייך געגאנגען ביז אויף נאווראט גאס, וואו ס'האט געוואוינט לעאן, שווער, זעהר שווער איז איהר אנגעקומען דער דאזיגער וויזיט, זי האט נאך גוט געדענקט איהר לעצטען געשפרעך מיט לע-אנען, זייער בעשלוס, אז זיי קענען נישט געהערען איינער צום אנדערען, הגם זיי האבען זיך אזוי שטארק ליב, זיי האבען אפגערעדט צווישען זיך וואס זעלטענער זיך צו טרעפען און דאך האט זי געהאלטען פאר איהר חוב איצט צו זעהען איהם און ווארענען פאר אומאנגענעהמע זאכען, זי איז אריין אין טויער, וואו לעאן האט געוואוינט און אנגעקלאפט אין טיר, קיינער האט נישט געענט-פערט, זי האט נאכאמאל געקלאפט, נאר מיט דעמ-זעלבען ערפאלג.

— ער איז נישטא אין דער היים, האט פערעלע צו זיך גערעדט און איז אוועק צוריק אהיים.

(פארטזעצונג קומט).

פערזאַמלונג פון שאַכער

נעכטען איז פאָרגעקומען אין אייגענעם לאָקאַל אלטשטאָט 10 א גרויסע פערזאמלונג פון דער שאכער-סעקציע ביים קליינהענדלער-פעראיין. די פערזאַמלונג ווערט געעפענט דורכן פרעזעס מענדל מינק, וועלכער רעדט וועגן די „ליסענצע"-פראגע (ערלויבנישען) פון די שאַכערס. ער ווייזט אָן, אז דער 2-טער קליינהענדלער-פעראיין בעמיהט זיך צו פערלייכטערן די „ליסענציע"-פראַגע עס רעדט אויך עהרען-פרעזעס לאַווניק יאָעל, די איבריגע ווייזען אָן, אז אַ דאַנק די בעמיהונג פון לאַווניק יאָעל איז די פראַגע געוואָרען ערלעדיגט. עס רעדט אויך אַרוואָקאַט מיטעלבוים. ער ווייזט אָן אַז די „ליסענציעס" זענען שוין אין קראַפט גאַנצע 3 יאָהר נאָר ביז אַהער האָט דער מאַגיסטראַט נישט בעריהרט די פראַגע. עס רעדען נאָך שפיזער גימקע, חייסבערג, עס ווערט אַנגענומען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכע די פערזאמלונג דריקט אויס אַ דאַנק דעם עהרען-פרעזעס לאַוויניק יאָעל פאַר זיין בעמיהונג אין די „ליסענצע"-פראַגע און אַ ווענדונג צו די יודישע פאָרשטעהער אין שטאָט-ראָט, זיי זאָלען שטעהען אויף דער וואך וועגען די שאכער-אינטערעסען.

וואַרשאַווער דיוואַן-פאַבריק „דיוואַן" אקצ. געז.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט די עלטסטע וואַרשאָווער דיוואַן-פאַבריק „ד י ו ו אַ ן" אקצ. געז. אין וואַרשא ערעפענט צו דער בעקוועמ-ליכקייט פון דער לאָדזער קונדשאַפט א פאַבריקס-לאַגער אין לאָדז אויף פּיעטריקאָווער 87, 1 שטאָק טעל. 226-22.

דיוואַנען און כאָזניקעס פון דער וואַרשאָווער דיוואַנען-פאַבריק זענען אין גאַנצען לאַנד בעקאַנט מיט זייער ערשטקלאַסיגער קוואַליטעט און אונטער-שיידען זיך מיט גאַרנישט פון אויסלענדישע. בעגליע פאַבריקס-פרייזען. דער לאָדזער פאַבריקס-לאַגער איז געוואָרען רייך-פערזעהען מיט א גרויסען אויס-וואַהל מוסטערן און סאָרטען, דעריבער וועט ער אימשטאַנד זיין צופרידענשטעלען די גרעסטע אַנשפּרוך-פאַדערונגען פון דער דעטייל-קונדשאַפט סיי אין דער קוואַליטעט, מוסטערן אין פּרייזען.

אונזערע לעזער עמפעהלען מיר דעם אַנאָנס פון דער דערמאָהנטער פירמע אין היינטיגען נומער פון אונזער צייטונג.

ביי דאַרם-טרעגהייט

לעבער און גאַל-ליידען, פעטזוכט און גיכט, מאַגען און דאַרם-קאַטאַר, בעשטעלעניץ פון דער ריקדאַרם-האַנד. ער-קראַנקונגען פון דער ענד-דאַרם בעווירקט דאַס נאַטירליכע ביטערוואַסער

Franciszka Józefa

אַפּוויאַזונגען אין די אונטערלייבס-אָרגאַנען שנעל און שמערצלאָז. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקשנע.

פאַר די זומער-קאָלאָניעס ביי „טאָז"
אקציע פון די יודישע פאָלקס-שולען

(—) עהערנעכטען איז אין לאָקאַל פון „טאָז" פאָרגעקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג פון פאָרשטע-הער פון די שול-אַפּיעקענס און עלטערן-קאָמיטע-טען אין די פאָווסעכנע שולעס, ציש"א-שולען און חדרים, וועלכע שטעהען אונטער דער היגיענישער אויפזיכט פון „טאָז".

ד"ר שוואַלבע האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון די זומער-קאָלאָניעס ביי „טאָז", ס'איז ענט-שטאַנען אַ לעבהאַפטער מיינונגס-אויסטויש, בעת וועלכען ס איז געקומען צום אויסדרוק די שטאַרקס-טע אַנערקענונג פאַר'ן „טאָז" פאַר די אַרבייט אויף די זומער-קאָלאָניעס פאַר יודישע קינדער.

די פאָרשטעהער פון די 48 יודישע שולען האָבען בעשלאָסען אויסצוּוועהלען אַ שטענדיגער קאָמיטעט, וועלכער זאָל זיך פערנעהמען מיט שאַ-פען מיטלען פאַר דער אויסברייטונג פון די זומער-קאָלאָניעס, ווייטער איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז יעדעס יודישע קינד אין די דערמאָהנטע שולען זאָל בעשטייערט ווערען מיט 50 גראָשען ביז אַ זלאָטי פאַר די זומער-קאָלאָניעס, אַזוי אַרום וואָלט געשאַפען געוואָרען אַ סומע פון 20 טויזענד זלאָ-טיס וואָס וואָלט ערלויבט פונאַנדערצובויען די זו-מער-קאָלאָניעס און מעגליך דאָס אָנגעהמען פון מעהר קינדער אויף די קאָלאָניעס.

לאָדז און דער „בריסקער פּראָצעס"

(2) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן „בריסקער פראָ-צעס", וואָס האָט זיך נעכטען אָנגעהויבען אין וואַר-שאַ, זענען דעם פאַריגען זונטאַג, אין פערשידענע ערטער פון שטאָט פאָרגעקומען פערזאמלונגען און מיטינגען פון פ. פ. ס. געווידמעט דעם אַרומרעדען פון ענין „בריסקער ארעסטאַנטען".

אויף די דאָזיגע פערזאמלונגען און מיטינגען זענען אָנגענומען געוואָרען ענטשפּרעכענדע רעזאָ-לוציעס און ס'זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען דעפּע-שען, אַדרעסירט צו די געוועזענע בריסקער אַרעס-טאַנטען.

רעפעראַט פון ד"ר א. קאַרטאַקאַווער

שבת, איז פאָרגעקומען אין „מרכז עברי" פּיל-סודסקי-גאַס 66, אַ רעפעראַט פון ד"ר אַריה טאַר-טאַקאָווער א. ד. ט: „דאָס וואַנדערן פּראָבלעם ביי יודען אין איצטיגען מאָמענט".

דער חשובער פּרעלעגענט האָט בּרייט אַרומגע-רעדט דעם גאַנצען יודישען וואַנדערן-פּראָבלעם, האָט געמאַכט אַ פּאַראַלעל צווישען דער פראַגע ביי יודען און ביי אַנדע'רע פעלקער און איז געקומען צום אויספיהר, אַז די לאַגע פון יודישען וואַנדע-רער איז פיל ערגער ווי פון דעם נישט יודען. דער יודישער וואַנדערער רעקרוטירט זיך לרוב פון אַריי-מען מיטעלשטאַנד, מענשען עלטע'רע מיט פאַמיל-יעס או ונישט אַרבייטס-פעהיגע, און נישט שטענ-דיג, ווען ער וויל, קריגט דער יודישער וואַנדע'רער אַרבייט, אין יעדען לאַנד זענען פערהאַן געזעצען, וועלכע דערלאָזען נישט אַ פרעמדען בירגער געני-סען פון די אַרבייטס-פּלעצער. דער יודישער וואַנדע'-רער מוז דאַן אומלעגאַל געפינען אַרבייט און דאַר-דאַמאָלס ווי ער שטאַרק אויסגענוצט דורך דעם אַרבייטס-געבער.

די לאַגע פון יודישען וואַנדערער איז טראַ-גיש, און ביז איצט איז נאָך נישט געשאַפען געוואָרען די אינסטיטוציע וואָס זאָל זיך פערנעהמען מיט דעם פּראָבלעם, דאָס מוז וואָס גיכער געשאַפען ווערען — אַ גרויסע סכנה דראָהט אונז, מען טאָר נישט דערלאָזען אַז דער יודישער וואַנדע'רער זאָל ווערען אַ פּראָפעסיאָנעלער קבצן, מען מוז איהם געבען אַ פאַך, מען מוז איהם פּראָדוקטיוויזירען. מיר דאַר-פען וואָס שנעלער מאָבילידירען אונזערע כוחות בכדי צו לעזען דעם שווע'רען פּראָבלעם.

קלעפּסידרעס
צו זעהר בּיליגע פּרייזען
בעהמט אַז די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאַנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

לעצטע גאַסטראָלען פון רעגינא צוקער אין יודישען טעאַטער

די בעליבטע טובּרעטין רעגינא צוקער, וועל-כע שפּילט לעצטענס אין יודישען טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, האָט געוואונען די אַלגעמיינע סימ-פּאַטיע פון טעאַטער-עולם.

היינט און מאָרגען גיט זי שוין איהרע לעצ-טע 2 פאָרשטעלונגען אין יודישען טעאַטער. עס ווערט היינט געשפּילט „חייקע אין זיבעטען הימעל" מיט רעגינא צוקער אין דער הויפּטראָלע.

עס בעטייליגט זיך דער גאַנצער פילהאַר-מאָניע-אַנסאַמבל.

פון דער לאָדזער געלד-בערזע

דאָלאַר, אָפיציעל — 8,86,50
דאָלאַר נישט-אָפיציעל — 8,87,50
דאָלאַר טשעק 8,91,20
פונט, אָפיציעל — 35,10
פונט, נישט-אָפיציעל —35,10
דייטשער מאַרק, אָפיציעל — 209
לאָדזער, פאַנד-בריף, אָפיציעל — 62,00
דאָלאַרוּבקע — 45,50

ראַדיאָ-פּראָגראַם
דינסטאַג ד. 27 אָקטאָבער

11,58 צייטסיגנאַל, 12'10 גראַמאָפאָן, 3,50 פּראָגראַם פאַר קינדער, 4,20 פאָרלעזונג, 4,40 גראַמאָפאָן, 5,10 פאָרלעזונג, 5,35 פּאָפּולערער קאָנצערט, 6,50 פערשידענעס, 7,15 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 7,30 רעפּערטואַר, 5,40 גראַמאָפאָן, 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע, 8,00 פּע-ליעטאָן, 8,15 פּאָפּולערער קאָנצערט, 9,55 פּאָסט-קעסטעל, 10,10 סאָליסטען-קאָנצערט, 10,40 קאָ-מוניקאַטען, 11,00 לייכטע און טאַנץ מוזיק.

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14)
telefon 129-52.
נעמט אָן פון 9—10 פריה און פון 5—7 אָוונד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאָרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 20193
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג
נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אָוונד.
זונטאָג און יום-טובים פון 9—1 בייטאָג.

עדיסאָן

4.

איינמאָל איז עדיסאָן געשטאַנען אויף דער סטאַציע מאַונט-קלעמענס ביים פערָאָן און בעמערקט, ווי דער זוהן פון סטאַציע-שעף, מאַקענזי, שפּילט זיך מיט זאַמד אין דער צייט, ווען אויף דער ליניע פאָהרט אַראָפּ מיט אַ גרויסער געשווינדקייט אַן אָנ-געלאָדענער וואַגאָן. עדיסאָן איז אויף גיך צוגעשפּרונ-גען, האָט אַ כאַפּ געטאָן דאָס קינד פון דער ליניע, און אַ וואַרף געטאָן אַן אַ זייט און זיך קוים אַליין געראַטעוועט; די רעדער פון וואַגאָן האָבען אַפילו פערטשעפּעט זיינע פיס. דער איבערגליקליכער פאָ-טער האָט דעם יונגען העלד פאָרגעלייגט אַ בעלוינונג. עדיסאָן האָט געבעטען, מען זאָל איהם אויף דער סטאַציע אויסלערנען צו טעלעגראַפירען. מאַ-קענזי האָט דערקלערט, אַז ער וועט אַליין זיין לעהרער. אַזוי אַרום איז עדיסאָן געוואָרען אַן אָפּעראַטאָר, ווי מען האָט דעמאָלט אָנגערופען די טעלעגראַפיסטען. ער איז אַלט געווען פופצעהן יאָהר, ווען ער האָט זיך אָנגעהויבען צו פערנעמען מיט עלעקטריע.

דער נייער בערוף האָט ממש פערכאַפּט דעם יונגען עדיסאָן. ער האָט זיך גענומען צו דער אַר-בייט אויף זיין אייגענעם אופן, וועלכער איז פאַר איהם אַזוי כאַראַקטעריסטיש: ווען עדיסאָן האָט פאַר זיך געזעהען אַ בעשטימטע אויפגאַבע, האָט ער זיך נישט בערוהיגט, כל זמן ער האָט נישט דערפילט די אויפגאַבע אין אַ מעגליכסט קורצער צייט. אין דעם טעלעגראַפישען אַמט אין מאַונט-קלעמענס האָט ער געאַרבייט אַכצעהן שעה אַ טאָג. שוין אין דריי מאָנאַטען אַרום איז ער געווען אַ גוטער טעלעגראַ-פיסט, און צוזאַמען מיט זיך צום קלאַפּען פון אַפּאַראַט פלעגט ער אונטערשיידען מיט'ן אויער די ווערטער, וועלכע אַן אַנדערער דאַרף ערשט צוזאַמענשטעלען פון די צייכענס, וואָס בעווייזען זיך אויף דער פּאַפּיר שטרעמע פון אַפּאַראַט.

אַן אָפּעראַטאָר, האָט איהם די דאָרטיגע אייזענבאַהן-קאָמפּאַניע געגעבען אַ שטעלע מיט אַ מאָנאַטליכען געהאַלט פון 52 דאָלאַר. ביטאָג פלעגט עדיסאָן זיך לערנען און מאַכען עקספּערימענטען, ווייל ער איז געווען אַ נאַכט-טעלעגראַפיסט. בעת ער פלעגט דאַרפען ביינאַכט אַרבייטען, האָט ער זיך אָפט נישט געקאָנט איינהאַלטען און נישט ענטשלאָפען ווערען. דאָס האָט איהם געצוואונגען צו מאַכען זיין ערשטע המצאה: אַן אויטאָמאַטישען סיגנאַל, די נאַכט-טעלעגראַפיסטען זאָלען נישט איינשלאָפען. אַזוי אַרום האָט מען אויף דער צענטראַלער סטאַציע געקאָנט מיינען, אַז עדיסאָן שלאָפט נישט און זיצט אַליין ביים אַפּאַראַט און אינדערהאמת'ן איז ער גאָר געשלאָפען. דעם שווינדעל האָט מען סוף כל סוף בעמערקט, און עדיסאָן האָט בעקומען אַ שטרענגען אויסרייד. דער פּרינציפּ פון זיין אַפּאַראַט ווערט אָבער אויך איצט אויס-גענוצט אין אַ סך סיגנאַל-איינריכטונגען.

דאָס איינטאָניגע לעבען פון אַ באַהן-טעלע-גראַפיסט אויף אַ קליינער סטאַציע איז נישט געפעלען געווען דעם זעכצעהן-יאָריגע בחור, וועלכער האָט געהאַט חשק צו זעהען די גרויסע וועלט. ער האָט פערלאָזען זיין פּאָסטען און אָנגעהויבען צו וואַנדערען. אין משך פון פינף יאָהר האָט עדיסאָן דורכגעוואַנדערט די גאַנצע פעראייניגטע שטאַטען פון מזרח צו מערב און פון דרום צו צפון. נישט די אומרוהיגקייט האָט איהם געטריבען פון איין שטאָט אין דער אַנדערער, נאָר ער האָט באמת גע-זוכט דעם ריכטיגען וועג, וואָס זאָל איהם ברענגען צום ציל.

דעמאָלט האָט נאָך געדויערט דער בירגער-קריג, וואָס איז אויסגעבראָכען צווישען די צפונדיגע און דרומדיגע שטאַטען אַרום דער פראַגע פון אָפּ-שאַפען שקלאַפעריי. די אַלגעמיינע דעזאָרגאַניזאַציע איז אַריינגעדרונגען אויך אין'ן געביט פון טעלע-גראַף און האָט געבראַכט צו גרויסע אומאָרדנונגען. די טעלעגראַף-ליניעס האָבען זיך געפונען אין אַ שלעכטען צושטאַנד. די סטאַציעס זענען געווען פער-באַכלעסיגט.

די אָפּעראַטאָרען האָבען זעמוזט אַרבייטען ענג איינער לעבען דעם אַנדערען, און עס איז נאָך צו-געקומען די פּלאָג פון דעם לעבעדיגען שמוץ. עדיסאָן האָט אַקעגען דעם געפונען אַן עצה. פאַר די טשטשו-רעס האָט ער אַוועקגעשטעלט שטיקער בלעך, וועל-כע זענען געווען פערבונדען מיט די פּאָלוסען פון אַ שטאַרקער באַטעריע. ווען אַ טשטשור פלעגט אַריינקומען צווישען די דאָזיגע בלעכען, פלעגט ער געטויט ווערען דורכ'ן עלעקטרישען שטראָם. אַקעגען דער אינוואַזיע פון די פּרייסען, וואָס פלעגען קומען אין די טויזענדער, האָט עדיסאָן בעשיצט זיין טיש מיט צוויי בלאַנקע דראָהטען, וועלכע זענען אויך געווען פערבונדען מיט אַ באַטעריע. ווען אַ פּרייס פלעגט אַרויפקריכען אויף די דראָהטען פלעגט פאַר-קומען אַ קורץ שלוס, און דער פּרייס פלעגט צע-שטויבט ווערען אין עלעקטרישען פונק.

אין דער האַפנונג צו געפינען ערגעץ-וואו בעסערע בעדינגונגען, וואָס זאָלען איהם דערלויבען רוהיג צו שטודירען און צו מאַכען ווייטער זיינע עקספּערימענטען, איז עדיסאָן געפאָהרען פון איין שטאָט אין דער אַנדערער. קודם כל האָט ער געמוזט קלערען צו פערבעסערען זיין מאַטעריעלע לאַגע. עדיסאָן איז געווען אַ געוועהנליכער אָפּעראַטאָר מיט אַ חודש-געהאַלט פון זעכציג דאָלאַר. מען פלעגט איהם אָנגעטרויען בלויז געוועהנליכע טעלעגראַ-מעס. די בעריכטען פאַר דער פּרעסע, וועלכע האָבען אָפט געמוזט אויפגענומען אָדער אַרויסגעשיקט ווערען מיט אַ געשווינדקייט פון זעכציג ווערטער אין אַ מינוט, פלעגען בעזאָרגען די „ערשטקלאַסיגע אָפּע-ראַטאָרען", וועלכע האָבען פערדינט אין צוויי מאָל מעהרער פאַר די געוועהנליכע.

עס איז געווען לעצט שווער צו בעקומען אַ צו-טריט צום פּרעסע טעלעגראַף, עדיסאָן האָט זיך בע-קענט מיט די דאָזיגע גדולים פון טעלעגראַף און האָט פאָרגעלייגט זיי צו פערבייטען ווען זיי ווילען אויף עטליכע שעה זיך בעפרייען פון דער אַרבייט. עדיסאָן האָט אַזוי גוט אויסגעפיהרט זייער אַרבייט, אַז די פּרעסע-אָפּעראַטאָרען האָבען געקאָנט פערלענגע-רען זייער אָפּוועזענהייט ביז אינדערפריה, און עדי-סאָן פלעגט פאַר זיי אייגענטליך בעזאָרגען די גאַנ-צע נאַכט-אַרבייט.

אין סינסינאַטי האָט דער שעף פון דער סטאַציע סטיווענס שטילערהייט אָבסערווירט ווי עדיסאָן פער-בייט די אָפּעראַטאָרען. איינמאָל האָבען ביינאַכט גע-פעלט פינף טעלעגראַפיסטען פאַר אַמאָל, ווייל זיי זענען אוועקגעפאָהרען אויף אַ פעראיינס-פערזאַמ-לונג אין קליוולענד. עדיסאָן האָט זיי אַלעמען פער-ביטען און האָט זיך געגעבען אַן עצה אַפילו מיט'ן פּרעסע-בעריכט פון קליוולענד, וועלכער איז אָהן שום פעלערען דערשינען אין די מאָרגען-צייטונגען פון סינסינאַטי. אויף מאָרגען אינדערפריה האָט סטי-ווענס געמאָלדען דעם יונגען עדיסאָן, אַז ער איז פון איצט אָן אַן „ערשטקלאַסיקער אָפּעראַטאָר" מיט אַ מאָנאַטליכען געהאַלט פון 152 דאָלאַר.

פערפאָלגט דורך דער קנאה פון זיינע חברים, האָט עדיסאָן אינגיכען געמוזט פערלאָזען די שטעלע און אוועקפאָהרען פון סינסינאַטי. דאַסמאָל האָט ער אָבער פערלאָזען די שטאָט ווי אַן ערשטקלאַס-גער טעלעגראַפיסט. אין ערגעץ האָט ער נישט געקאָנט פערבלייבען אַ לענגערע צייט, ווייל זיין פלייס, זיין טיכטיגקייט און קודם כל זיין חשק צו אַרבייט איז די אַנדערע געווען ווי אַ דאָרן אין אויג. מען פלעגט איהם אָפטון אַלערליי שפּיצלען, נאָר גראַד דאָס אויפדעקען די אַלע שטערונגען, וועלכע מען פלעגט ביי איהם אומישנע אַרויסרופען אין די אַפּאַראַטען, האָט איהם דערלויבט אָנצוזאַמלען דער-פאַהרונגען, און אַ דאַנק דעם איז ער געוואָרען איינער פון די פּרוכטבאַרסטע אויסגעפינער אויף'ן געביט פון טעלעגראַפיע.

נאָך אַן עקשנות'דיגען קאַמף איז ער פלוצים אַראָפּגעפאַלען ביי זיך. ער האָט זיך אומגעקערט צו זיינע עלטע'רן און גענומען טראַכטען וועגען אַן אַנדערען בערוף פאַר זיך. ער איז שיר נישט געוואָרען אַ האַלץ-הענדלער. סוף כל סוף האָט אָ-בער מנצח געווען דער ווילען אויסצונוצען די פּרוכט פון זיין ביזאיצטיגער דערפאַהרונג. עדיסאָן האָט אָנגעשריבען אַ בריף צו איינעם פון זיינע אַמאָליגע חברים, און דער לעצטער האָט איהם צוגעזאָגט אַ פּראָטעקציע אין באָסטאָן צו דער גרויסער טע-לעגראַף-געזעלשאַפט „וועסטערן-יוניאָן".

(ווייטער קומט).

„KAMCZATKA" פעלץ=ווארען=לאגער

לאדז, 19 פיעטריקאווער 19, טעל. 66=224 און 23=162

עמפפעהלט דעם רייכסטען אויסוואהל פעלץ-ווארען צו ערמעסיגטע פרייזן

בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אויפ'ן ארט.

קלאנג-קינא
MIMOZA
קילינסקיעגא 178

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע א. נ.:
יאנקעל מוזיקאנט
אין די הויפט-ראלעו:
STEFAN ROGULSKI, MARJA MALICKA, DYMSZA, Kazimierz KRUKOWSKI

אנהויב 4 נאכמ.. שבת און זונטאג 2 בייטאג
אויפ'ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער 60 גר

Warszawska Fabryka Dywanów „DYWAN" Sp. Akc.

otwiera dnia 27 października r. b. w ŁODZI

87 PIOTRKOWSKA 87

I PIĘTRO, TEL. 226-22

fabryczny skład swych wyrobów: DYWANÓW ręcznych i mechanicznych, oraz CHODNIKÓW

Sprzedaż detaliczna po cenach fabrycznych.

Dr. med.
J. BETTE
ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקה.
צוריקגעקערט
פיעטריקאווער 6. טעל 95=144
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמ.

Dr. med.
J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9. טעל. 17=183
צוריקגעקערט
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינגענע פראצאוניע פון וועטדיכע ארטאפעדישע אפאראטן ווי: חקלארקעס אויף אטפוגעו, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Dr med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 32-141
עמפפאנגס-שטונדן 8—10, 12—2 און 5—8, זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

Dr Med
M. Wajnberg
ספעציאל ארצט פאר נערוועו-קראנקהייטען
צוריקגעקערט.
ZEROMSKIEGO 25 (פאנסקא)
טעל. 20=172
נעהמט אן נאכמיטאג. פון 5 ביז 7

Dr. Z. Rakowski
פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 81-127
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—8

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
Leczenie światłem: promieniami Roentgena i lampą kwarcową.
Przyjmuje od 8^{30} do 10^{0} rano, od 1-ej do 2^{30} pp od 6 do 8^{30} w., w niedzielę i święta od 10 pd -ej. Dla pań oddzielna poczekalnia

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
11 זגערזשער 11
טעלעפאן 72-134
נעמט אן פון 3—4 נאכמ.
און פון 7 — 9 אווענד.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
מייסטערווערק פון אלע צייטען!
ליבעס-פאעמע, וועגען וועלכער די וועלט האט נישט געטרוימט.
רוהם פון דער קלאנג-פילם-קונסט א. נ.:
„קעניג פון די בעטלער"
די ראלע פון פאעט-בעטלער שפילט דער הויפט ארטיסט פון ניו-יארק
DENIS KING
דאס מעכטיגע שפילען פון אקטיאר און זינגער פערטושט מיט רוהם אלע ביז-איצט געזעהענע ביהנע און עקראן-שטערנס.
אין דער ראלע פון דער פירשטין דער סובטעלסטער סטאר פון עקראן
Jeanette Mac Donald
בעריהמט פון פילם „ליבעס-פאראדיע".
מ'בעט דאס ג' פובליקום צו קומען אויף די פריהערדיגע סעאנסען.
קירצליך: „אונטער די פאריזער דעכער"
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

SZOPA murowana z rampą na skład, fabryczkę, do wynajęcia Południowa 28.

אַ שעהן מעבלירט וועניג צימער פון זאפארט צו פערדינגען. 6-טער שערפינן 28, פראנט. 3-טער שטאק, וו. 11.

צו פערמיטען אויף באוואמיעיסקא 21 אַ לאקאל פון 3 קעלערס אויף קויהלען אדער אויף אַ פאבריקעל. צו ערפאהרען אין פוטער - געוועלב אויס'ן זעלבען הויף.
7086

פון זאפארט אפצוגעבען 2 צימער און קוך מיט בעקוועמליכקייט אין צענטרום פון שטאט, אויף נארוטאוויטשא. צו דערוויסען זיך אין אדמ.

צו דינגען און פערדינגען פערשידענע וואוינונגען אין אלטע און אין נייע הייזער מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף מאנאטליכע דירה-געלד. געוועלבער, געשעפטס- און פאבריקס-לאקאלען. מעבלירטע צימערן, הייזער, ווילעס, פלעצער פון פערשידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאר דורך דער ביורא „לאקום", וואס ערלעדיגט ביקטליך און סאליד. אינהאבער יוסף קארמעסער און קיעמפ. אינפארמאציעס אהן בעלוינונג, פיעטריקאווער 62, פראנט, 2. שטאק, טעל. 15-166. טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אווענד.
7110

עס איז נויטיג

ס'ווערט זאפארט געזוכט אַ קוואליפיצירטער שניידער - געזעלען, מענער - בעשטעלט. פריימאן, שקאלנא 29.

אַ קוואליפיצירטער מיטען-ארבייטער ווערט געזוכט, זאוואדזקא 17, מענדעל גרינבאל.

נויטיג אַ מאשין-נייהערין און אַ רעפערזירקע, צו ערפאהרען ביי ל. פרידמאן, קילינסקיעגא 36|38.

אַנ'אבערלאק-נייהערין צו סוועטערס ווערט געזוכט, זאוואדזקא 19 אין הויף, רעכטס, פארטער, צווייטער איינגאנג.

ס'ווערט געבראַכט אַ פריילין צום אנדולירען און גלייכצייטיג צו מאניקור. צו ערפאהרען אין דער אדמיניסטראציע.

לאקאלען

פון זאפארט איבערצוגעבען איין שטוב און קוך מיט בעקוועמליכקייטען. צו ערפאהרען ביי י. מינץ, פאמארסקא 40.

עס איז אפצוגעבען אנ'ארט צו ארבייטען ווי אויך אויף אַ ווערקשטעל. זיך צו ערפאהרען ביים צייטונגס-פערקויפער שענקעוויטש 23.

אַ האלב געוועלב אוועקצוגעבען אלטער מארק 2, אין געוועלב פון שניידער-צודאטען.

אנ'אייגפעהירטע בודע פון האלץ מיט קויהלען איז איבערצוגעבען, גדאנסקא 21.

פערשידענעס

אַ טכוירזשען פוטער אין גוטען צושטאנד געלעגנהייטליך צו פערקויפען צוליב אפרייזע, זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 75 פאזנאנסקי פר. 1 שטאק.

עלטערן!

פערשרייבט אייער קינד וואס לערנט אין אַ פוילישער שולע אין דעם איינציגען מוסטערהאפטען רעליגיעזן בית ספר

„תורה-ודת"

פל. וואלבאשטשר (נייע שטאט) 6

דאס לעהר-פראגראם פון תורה ודת" נעמט ארום אַ קורס פון אלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש"י, נ"ך, משנה, תלמוד) העברעאישע שפראך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אלעס וואס אַ יודיש קינד דארף צו וויסען, דאס לעהר-פערזאנאל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען. ס'ווערען אנגענומען נייע שילער פון 5 ביז 14 יאהר, צוליב'ן קריזיס הנחה-פרייזען

Dr. med.
N. ROZEN
צאהן-כירורג צאהן, קיפער, דזיאנסלעס, גימען- און צונג-קראנקהייטען רענטגענדיאגנאסטיק.
Andrzeja 7, tel. 216-57
פון 3—7 נאכמ.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקערט
צעגעלניאנא 4, טעל. 90=216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

לעקציעס מוזיק!

ווי: קלאוויר, פידעל, מאנדאלין, סאלפעדזשע (נאטען לעזען), שטים-בילדונג, חזנות-לערנען, אינסטרומענטאציע כארעי. נעהמט אן דער בעוואוסטער טאלאנטפולער מוזיק-לעהרער און פעדאגאג

פרענקעל, פעטריקאווער 26 וו. 12 פראנט.

יעדער איינציגער
מעבעל
האט זיך איבערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 00=191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

נעוו. אסיסטענט פון די קליניקען פון אוניווערזיטעט אין בערלין
Dr. med. STARKER
וועגערישע, הויט, האר און בלאז-קראנקהייטען
12 שרודמיעסקא 12
טעל 87-126
נעהמט אן פון 9—11 און פון 4—8 אווענד.
זונטאג און יום-טוב פון 9 ביז 1 מיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. אַ חודש מיט צוטראגען אַ היים; אויף דער פראווינץ 6—5 זל. אַ חודש, אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
פאר אַ מילימעטער-שורה. אויפ'ר דער שמעט 50 פראצ. טייערער. 100 פראצ. טייערער. אויסל. מעלדונגען—10 גר. אַ ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.